

34. Perjantaina 20 päivänä maaliskuuta 1998

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

1) Valiokuntien täydennysvaalit 1408

Ainoa käsittely

2) Hallitusmuodon 36 c §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuudet (min. Järventauksen osalta)..... „

Valtioneuvoston kirjelmä VN 2/1998 vp

Kolmas käsittely

3) Hallituksen esitys laiksi Suomen Pan- kista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys 6/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 3/1998 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törn- qvist.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Aho, Andersson C., Ant- vuori, Aura, Backman, Dromberg, Heinonen, Hyssälä, Juhantalo, Karhunen, Komi, Korkea- oja, Koskinen M., Lehtosaari, Leppänen P., Lämsä, Malm, Markkula M., Mikkola, Mönkä- re, Niinistö ja Tiuri.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Komi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi- västä
sairauden perusteella ed. M. Koskinen,
virkatehtävien perusteella edustajat Aura,
Backman ja Niinistö sekä
muun syyn perusteella edustajat Aho, Hyssä- lä, Juhantalo, Komi, Lämsä ja Malm.

Eduskuntaryhmien istumajärjestys

Toinen varapuhemies: Keskiviik- kona 11 päivänä maaliskuuta 1998 pidetyssä täysistunnossa ilmoitettiin ed. Kuisman eron- neen Nuorsuomalaisen eduskuntaryhmästä ja perustaneen oman eduskuntaryhmän nimeltä Remonttiryhmä. Eduskunnan työjärjestyksen 7 §:n mukaan kansliatoimikunnan on tehtävä eduskunnalle ehdotus edustajaryhmien keskinäi- sestä istumajärjestyksestä täysistuntosalissa. Tä- män johdosta on kansliatoimikunta 19 päivänä maaliskuuta 1998 ehdottanut eduskunnan 29 päivänä maaliskuuta 1995 hyväksymää istuma- järjestystä muutettavaksi siten, että Remontti- ryhmä-niminen eduskuntaryhmä sijoitetaan Kristillisen liiton eduskuntaryhmän ja Nuorsuo- malaisten eduskuntaryhmän väliin. — Suomeksi sanottuna: ed. Kuisma jää paikalleen.

Kansliatoimikunnan ehdotus hyväksytään.

Uudet hallituksen esitykset

Toinen varapuhemies: Ilmoite- taan, että tasavallan presidentti on tänään anta- nut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 20 ja 21.

Kirjalliset kysymykset

Merkittään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 4, 6, 10, 11, 26, 30, 33, 35, 36, 42, 47, 49, 52, 54, 60, 63, 64, 66, 67, 74, 76 ja 81.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valiokuntien täydennysvaalit

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on valiokuntien täydennysvaalit.

Kun suuren valiokunnan, perustuslakivaliokunnan, talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimielisiä ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti:

suuren valiokunnan varajäseneksi ed. Soininvaara,

perustuslakivaliokunnan jäseneksi ed. Brax sekä

talousvaliokunnan ja *ympäristövaliokunnan* jäseneksi ed. Mertjärvi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallitusmuodon 36 c §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuudet (min. Järventauksen osalta)

Ainoa käsittely

Valtioneuvoston kirjelmä VN 2/1998 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtioneuvoston valtiopäiväjärjestyksen 38 b §:n nojalla eduskunnalle lähettämä kirjelmä 19 päivästä maaliskuuta 1998 ja kirjelmään liittyvä oikeusministeri Järventauksen selvitys sidonnaisuuksistaan. Eduskunta ei tee päätöstä kirjelmän johdosta.

Keskustelua ei synny.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi Suomen Pankista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 6/1998 vp

Talousvaliokunnan mietintö 3/1998 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ministeri Skinnari: Arvoisa puhemies! Meillä on nyt täällä käsiteltävänä Suomen Pankkia koskeva lainsäädäntö, joka on hyvin tärkeä lakikokonaisuus ja liittyy siihen lakien muutosten sarjaan, jolla tehdään mahdolliseksi Suomen eduskunnan Emu-päätös täällä eduskunnassa myöhemmin.

Haluun lyhyesti käydä läpi tähän asiaan liittyviä eräitä tärkeitä näkökulmia, joita on kyllä keskustelussa tullut esille jo aikaisemminkin. (Hälinää)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Anteeksi herra ministeri! Pyydän edustajia rauhoittumaan!

P u h u j a : Arvoisat kansanedustajat! Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteenlaskettu bruttokansantuote oli vuonna 1996 noin 31 prosenttia maailman taloudesta, Yhdysvaltojen 26 ja Japanin noin 14 prosenttia. Euroopan unioni on maailman suurin talousalue. Euroalue ja Yhdysvallat tulevat muodostamaan maailman kaksi suurinta valuutta-alueita.

Eurosta tulee kelluva valuutta kuten Yhdysvaltain dollarista. Tämän seurauksena Euroopan keskuspankin valuuttainterventiot tulevat olemaan vähäisiä. Euroopan keskuspankkijärjestelmä tulee tekemään paljon vähemmän interventioita verrattuna siihen, mitä euroalueen kansalliset keskuspankit ovat yhteensä tehneet. Euron ulkoisen arvon määräytymisessä yksittäisten sijoittajien vaikutus pienenee merkittävästi. Tällä tavoin voidaan todeta se, että euroalue muodostaa vastapainon niin sanotuille markkinavoimille.

Valuuttamarkkinoilla syntyy kolmijako euron, dollarin ja jenin välillä. Eurosta tulee merkittävä laskutus- ja varantovaluutta. Euroalueella kaupankäynti tapahtuu pääasiallisesti euroissa. Euron merkitys muodostuu selvästi suurem-

maksi kuin euroalueeseen osallistuvien valtioiden kansantalouksien koko sinänsä edellyttäisi. Euron käyttö varantovaluuttana sekä laskutusvaluuttana euroalueen ulkopuolisessa kaupankäynnissä pienentää euroalueeseen osallistuvien valtioiden yritysten valuuttariskiä entisestään. Tämä on muun muassa pienten ja suurempienkin yritysten näkökulmasta erittäin tärkeä asia.

Euroalueella Suomen valuutta on euro, ja kansallista raha- ja valuuttakurssipolitiikkaa ei enää nykymuotoisena ole. Euroalueen valuuttakurssi- ja korkokehitys ei ole yhtä altis sellaisille häiriöille kuin idänkaupan romahtaminen oli Suomelle viime vuosikymmenen vaihteessa. Tämän seurauksena eivät sellaiset valuuttakurssi- ja korkotappiot, joita suomalaiset yritykset kärsivät 90-luvun alussa, ole euroalueella enää mahdollisia.

Suomen Pankista tulee euroalueeseen osallistuttaessa osa Euroopan keskuspankkijärjestelmää. Se osallistuu Euroopan keskuspankin rahapolitiikan määrittelyyn. Pääjohtaja edustaa Suomen pankkia Euroopan keskuspankin neuvostossa. Hän ottaa osaa rahapolitiikasta päättämiseen Euroopan keskuspankin neuvostossa. Johtokunta päättää Euroopan keskuspankin antamien suuntaviivojen ja ohjeiden puitteissa rahapolitiikan toteuttamisesta Suomessa ja tekee tarvittavat kansalliset päätökset. Tässä suhteessa Suomen Pankin ja eduskunnankaan roolia ei tule tulevaisuudessakaan vähätellä. Johtokunta ja koko muu Suomen Pankki toimivat lisäksi pääjohtajan valmisteluorganisaationa rahapolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä.

Pankkivaltuusto valvoo edelleen Suomen Pankkia. Lisäksi pankkivaltuusto osallistuu aktiivisesti rahapolitiikkaa koskevaan keskusteluun antamalla harkintansa mukaan erillisiä rahapolitiikan toteuttamista koskevia kertomuksia eduskunnalle. Jotta pankkivaltuusto voisi suorittaa tehtävänsä, sen on aktiivisesti seurattava ja arvioitava Euroopan keskuspankin harjoittamaa rahapolitiikkaa ja sen perusteita.

Pankkivaltuuston rahapolitiikkaa koskeva kertomus mahdollistaa ajankohtaisen rahapolitiikkaa koskevan keskustuksen myös eduskunnassa. Talousvaliokunta voi kertomusta käsitellessään kuulla Suomen Pankin pääjohtajaa ja muita johtokunnan jäseniä sekä muita asiantuntijoita. Suomen Pankin pääjohtajan ja muiden johtokunnan jäsenten sekä muiden asiantuntijoiden kuuleminen voidaan järjestää myös julkisena kuulemisena.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto vastaa eu-

roalueella Suomessa harjoitettavasta finanssi- ja talouspolitiikasta. Menestyksessä talouspolitiikan harjoittaminen edellyttää jatkossakin aivan kuten tähänkin asti aktiivista vuoropuhelua kaikkien talouspolitiikan kannalta keskeisten toimijoiden ja vaikuttajien kesken. Vuoropuhelussa on oltava mukana valtioneuvosto, Suomen Pankki, eduskunta, työmarkkina- ja elinkeinoelämän järjestöt sekä tutkijat.

Talousneuvosto on ollut tärkeä keskustelufoorumi, jolla on käyty myös rahapolitiittista vuoropuhelua. Talousneuvosto voi jatkossakin olla keskeinen yhteistyöelin talouspolitiikkaa koskevassa tietojenvaihdossa ja vuorovaikutuksessa.

Ed. K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset, kaikki, hylätään. Miksi? Siksi, että koska Suomi ei tule liittyä ensimmäisten joukossa Emuun, ei ole silloin perusteltua eikä ajankohtaistakaan muuttaa Suomen Pankkia koskevaa lainsäädäntöä Emuun mukauttavalla tavalla. Suomeksi sanottuna Suomen Pankki on Emuratkaisun jälkeen Ekp:n haarakonttori sillä päätösvallalla ja niillä valtuuksilla, jotka haarakonttorilla yleensäkin on.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi olla hämmästelemättä erittäin kokeneen parlamentaarikon ed. Kääriäisen käsitystä tämän asian käsittelyn yhteydessä. Tällä logiikalla, jolla hän perustelee tällaista tuhoa tuottavaa ajatustaan, voi tietysti aivan yhtä hyvin sanoa, että eduskunta tulisi lakkauttaa, koska Suomi on Euroopan unionin jäsen ja Euroopan unionilla itsellään on Eurooppa-parlamentti käytössään. Minusta tuntuu käsittämättömältä, että Suomessa tämän kaltaisia johtopäätöksiä eli koko asian purkamista voidaan vaatia tällä logiikalla, että koska me olemme jo Euroopan unionin jäsenenä ja tulemme Euroopan keskuspankkijärjestelmään mukaan, niin ei tarvittaisi mitään järjestelyjä Suomessa. Sen vuoksi toivon, että keskustan eduskuntaryhmä ei tämän kaltaiseen yltiöpopulismiin tässä yhteydessä lankeaisi ryhmänä.

Ed. E l o : Puhemies! Tarkoitukseni ei ole puhua pitkään, mutta kun kaksi minuuttia ei ehkä riitä, tulin tänne korokkeelle puhumaan.

Puhemies! Tällä lailla me olemme tekemässä, niin kuin on aikaisemmin todettu, Suomen Pankista tietyllä tavalla Euroopan keskuspankin haarakonttorin. Tässä yhteydessä haluaisin eri-

tyisesti nostaa esille pari kolme asiaa, jotka eivät ole aikaisemmin olleet niin selvästi esillä.

Yksi on nimenomaan Suomen Pankin pankkivaltuuston rooli. Kun tämän päivän lehtitietojen mukaan pankkivaltuusto on vaatimassa kompensatiota asemansa heikennyksestä, niin ainakin minulle herää se kysymys, mitä kompensatiota Suomen Pankin pankkivaltuusto voi hakea. Jos me olemme menossa Emun kolmanteen vaiheeseen ensimmäisten joukossa, on aivan selvä asia, että kun Suomen Pankin rooli muuttuu, niin pankkivaltuuston rooli muuttuu. Ed. I. Kanerva, ei siitä mitään kompensatiota voi hakea. (Ed. I. Kanerva: Se on eduskunnan pankkivaltuusto eikä Suomen Pankin pankkivaltuusto!) — Kyllä, mutta tämä on nyt minun käsitykseni. Ymmärrän kyllä, että kompensatiota pyydetään, mutta on aika vaikea kuvitella, mitä kompensatiota sille voidaan antaa. (Ed. I. Kanerva: Eduskunta sitä pyytää!)

Kyllähän, puhemies, kuitenkin on niin, että eduskunnan pankkivaltuustosta tulee selontekojen vastaanottaja ja niiden välittäjä ja ehkä sitä kautta eduskunnalle tulee lisää tietoa eli pankkivaltuusto saa paljon informaatiota, jota se toivottavasti välittää myös eduskunnalle, eduskunnan täysistuntosalille. Mutta on aika vaikea kuvitella järjestelmässä, jossa ei pankilla enää ole rahapolitiikkaa, että pankkivaltuustolle jäisi tämän merkittävämpää roolia kuin tässä nyt on esitetty. Kyllä minä oikeastaan itse olen yhtymässä talousvaliokunnan näkemyksiin siitä, mikä jää pankkivaltuuston rooliksi.

Puhemies! Ajankohtainen asia on myöskin se, että Suomen Pankki nosti eilen korkoa. Tätä Suomen Pankki on nyt perustellut muun muassa sillä, että kotimainen kasvu on voimakasta ja että inflaatio uhkaa. Tässä yhteydessä haluaisin todeta sen, mitä teollisuus ja työnantajat, vaikka en kovin usein lainaa heidän ajatuksiaan, sanovat, eli kiivain kasvu on tällä hetkellä ohitettu eikä tuotantokapasiteetista ole pulaa. Tämä on teollisuuden ja työnantajien näkemys siitä, kuinka hyvin ajoitettu koron nosto oli.

Oma käsitykseni on, että koron nosto on oikeastaan seurausta siitä, että me olemme valmistautumassa Emun kolmanteen vaiheeseen. Me tiedämme, että kun euro tulee, eurokorko ei kuitenkaan ilmeisesti tule olemaan niin alhainen kuin Suomen oma korko tällä hetkellä. Eri syistä johtuen meillä on hyvin alhainen korkotaso. Nyt kun me Emua lähestymme, meidän on pakko nostaa omaa korkotasoaamme. Kun toisaalta koko Emu-hanketta on perusteltu sekä hintava-

kaudella eli alhaisella inflaatiolla että korkovaihe kaudella, me olemme aika erikoisessa tilanteessa. Me valmistaudumme Emuun ja joudumme nostamaan omia korkojamme sen takia. Suomen Pankki mielestäni perustelee aivan väärin perustein tämän tilanteen.

Mitä tulee Emuun ja euroon, jotka ovat taustalla tämänkin lain käsittelyssä, tosiasialtaan näyttää se, että Espanjan, Italian ja Portugalin mukaantulo ensimmäiseen vaiheeseen aiheuttaa tämän paineen, mikä nyt näkyy koroissa.

Puhemies! Ihan lopuksi sanon vielä sen, että kun nyt tämän lain myötä me olemme viemässä rahapolitiikan mahdollisuuden pois Suomen Pankin pankkivaltuustolta ja tätä kautta koko Suomellakaan ei ole enää omaa rahapolitiikkaa, seuraavaksi herää se ajatus, kun kansanedustajilla ja poliitikoilla Euroopassa muutenkaan ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa rahapolitiikkaan, koska keskuspankin pitää olla itsenäinen, niin kuin sanotaan, että seuraava vaatimus on tietysti se, ettei esimerkiksi eduskunta enää saa vaikuttaa meidän budjettipolitiikkaamme. Se on mielestäni johdonmukainen vaatimus tälle. Olen tällä hetkellä vakuuttunut siitä, että me tulemme näkemään lähivuosina vaatimuksia, että eduskunta ei saa enää pilkkuakaan muuttaa siitä, mitä valtiovarainministeriö esittää. Käytännössä tämä on jo näkynyt monen vuoden ajan, mutta uskon, että tämä konkretisoituu entistä enemmän. Me olemme tilanteessa, jossa asiantuntijat sanovat, että vain he tietävät asiat eivätkä poliitikot saa puuttua tällaisiin keskeisiin asioihin kuin raha- ja finanssipolitiikkaan.

Ed. I. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mitä tulee pankkivaltuuston rooliin ja Suomen Pankin rooliin ja ed. Elon käsitykseen sen sivukonttoriluonteesta, ed. Elo, voin kertoa, että tiedämme hyvin Suomessa ja pankkivaltuustossa esimerkiksi Saksan, Ranskan, Hollannin ja Itävallan pyrkivän erityäin merkittävästi vaikuttamaan Euroopassa harjoitettavan rahapolitiikan suuntaan. Tuntuu käsittämättömältä, että suomalaiset kansanedustajat täällä sanovat, että Suomen ei edes tulisi pyrkiä omalla panoksellaan vaikuttamaan siihen, minkälaista rahapolitiikkaa noudatetaan. Pelko pois nyt, satakuntalaiset, tästä asiasta ja aktiivinen ote päälle! Suomen pitää pyrkiä asian-
tuntemuksellaan vaikuttamaan Euroopan keskuspankissa harjoitettavaan rahapolitiikkaan.

Samoin, arvoisa puhemies, puutun ed. Elon siihen käsitykseen, että pankkivaltuusto olisi ha-

luamassa itselleen jotakin kompensatiota. Ei, vaan tässä Suomen Pankki -laissa vähennetään eduskunnan valtaa. Se ei voi periaatteessa tapahtua kuin valtiopäiväjärjestystä muuttamalla. Nyt ei muuteta eikä tehdä vaikeutetussa järjestyksessä, minkä takia eduskunnan asemaa, sen valtuuksia tulisi kompensoida tavalla tai toisella, ja siihen luontevin vastaus on tietenkin pankkivaltuusto tavalla tai toisella. Nyt tähän ei ole kiinnitetty huomiota, mutta, puhemies, siihen tulee kiinnittää huomiota, jollei nyt tämän lain säätämisen yhteydessä, välittömästi ainakin seuraavassa vaiheessa, kun voimme kunnolla valmistella sellaisen mietinnön asianomaisesta valiokunnasta, esimerkiksi suuresta valiokunnasta, joka tähän asiaan tulee ottamaan kantaa. Siinä yhteydessä on kompensoitava se eduskunnan vallan menetys, joka tässä yhteydessä on se ydinkysymys eikä suinkaan pankkivaltuuston omat käsitukset.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston rooli rahapolitiikassa on tälläkin hetkellä merkinnyt sitä, että se on voinut osallistua valuuttakurssista päättämiseen. Nyt me olemme valinneet sellaisen talouspolitiikan, jossa entisestä devalvaatio — inflaatiokierteestä on oltu joka tapauksessa luopumassa.

Talousvaliokunta puolestaan korostaa sitä, että pankkivaltuustolla tulee olemaan merkittävä rooli jatkossakin. Pankkivaltuuston rooli päinvastoin vahvenee talouspoliittisena keskustelualoitteiden tekijänä ja pankkivaltuusto voi aivan uudella tavalla tuoda eduskuntaan keskusteltavaksi ajankohtaisia rahapoliittisia kysymyksiä. Se vahvistaa myöskin koko eduskunnan mahdollisuutta osallistua siihen vuoropuheluun, joka on omalta osaltaan lisäämässä meidän mahdollisuuksiamme talouspolitiikan menestykselliseen johtamiseen.

Meillä on vähätelty vuorovaikutuksen lisäämistä, mutta näissä viimeisissä keskusteluissa, joissa eduskunnan menetyksistä on puhuttu, on jäänyt varmasti esimerkiksi pankkivaltuuston puheenjohtajalta huomaamatta, että perustuslakivaliokunta puolestaan viimeisessä lausunnossaan luetteli koko joukon asioita, jotka tässä Suomen Pankki -lakia koskevassa esityksessä parantavat eduskunnan mahdollisuutta osallistua rahapolitiittiseen keskusteluun, ja nimenomaan uusien keskustelualoitteiden, julkisten kuulemisten jne. mukaantulo on yksi niistä. Perustuslakivaliokunta luetteli omassa lausunnos-

saan useita eduskunnan vaikutusvaltaa lisääviä kohtia.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä muodossa, millä tällä hetkellä pankkivaltuusto voi vaikuttaa raha- ja valuuttapolitiikkaan Suomessa, tämän lain hyväksymisen jälkeen siitä vaikutusmahdollisuudesta ei ole hyppysellisen vertaa enää jäljellä. Tällä lailla nimenomaan kielletään vaikuttaminen siihen orgaaniin, mikä Ekpj:n puitteissa ja viime kädessä Euroopan keskuspankkina päättää raha- ja valuuttapolitiikasta. Eri asia on se, onko pankkivaltuustolle jäävä muita tehtäviä. Minä ymmärrän näin, että nimenomaan harjoitetun rahapolitiikan, mitä Euroopan keskuspankki harjoittaa, vaikutusten arvioinnissa suomalaisen finanssipolitiikkaan ja suomalaisen tahdonmuodostuksen, näkemyksen muodostamisessa on pankkivaltuustolla varmasti tärkeä rooli. Sillä pitää olla vähintään yhtä tärkeä rooli kuin on arvioitu ja ajateltu talousneuvostolle. Mutta nämä suhteet kannattaa muistaa. Vielä kerran: Varsinaiseen raha- ja valuuttapolitiikkaan ei pankkivaltuustolla ole minkään vertaa sanan sijaa tämän lain hyväksymisen jälkeen.

Mitä tulee ed. Kääriäisen täällä esittämään hylkyesitykseen, arvostan ed. I. Kanervan ajatuksia, mutta toivon, että hän nyt selväkielisesti ja -sanaisesti ymmärtää sen tosiseikan, että jos meidän näkemyksemme mukaan ei ole aika astua Emun kolmanteen vaiheeseen, niin siitä automaattisesti seuraa, ettei ole aika liioin luopua omasta keskuspankista, omasta raha- ja valuuttapolitiikasta. Minusta ed. Kääriäisen puheenvuorossa oli selkeä logiikka, jolle löytyy selkeä puolustus.

Ed. I t ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä muutos merkitsee joka tapauksessa niiden järjestelyjen olennaista heikkenemistä, jotka ovat olleet takaamassa Suomen Pankin toiminnan pysymisen perustuslaissa säädetyin vaatimuksen mukaisesti eduskunnan hoidossa. Tältä osin perustuslakivaliokunta edellytti kompensatiota. (Ed. Hämäläinen: Ei edellyttänyt!) — Edellytti, että siihen ainakin otettaisiin jokin kantaa. — Sitä olen täällä oudoksunut, että asia ohitetaan niin, ettei edes perustella eikä oteta minkään näköistä kantaa näihin asioihin. Näin ei normaalisti tietystikään menetellä.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. I. Kanerva on saanut jo

täällä vastauspuheenvuoroissa vastauksia omiin näkemyksiinsä.

Mitä ed. Itälän puheenvuoroon kompensaatista tulee, niin ed. Kanerva, kompensatiota on vaadittu keskustelussa, tiistai-iltana täällä jo puhuttiin siitä. Silloin ihmettelin mielessäni, mitä kompensatiota nyt haetaan, kun ollaan Emuun ja Euroopan keskuspankkijärjestelmään menossa. Miten me voimme yleensä pyytää mitään kompensatiota siitä millekään eduskunnan elimelle?

Puhemies! Mitä tulee tähän pankkivaltuuston rooliin, kun perustuslakivaliokunta esitti esimerkiksi ennakkollisen informaation saamista, niin minun mielestäni talousvaliokunta aivan hyvin toteaa sen, että tähän järjestelmään se ei sovi. Se ei vain sovi kerta kaikkiaan tähän nyt omaksuttuun järjestelmään, johon me olemme menossa.

Mitä tulee sitten pankkivaltuuston rooliin, niin kyllä ed. Hämäläinen täällä aivan selvästi sanoi: Se on keskustelua, aloitteita jne, mutta sillä ei ole päätöksenteon kanssa enää mitään tekemistä. On sitten toinen kysymys, onko ollut käytännössä päätöksentekomahdollisuuksia aikaisemminkaan, mutta ainakin teoriassa pankkivaltuusto on vaikuttanut rahapolitiikkaan.

Puhemies! Ed. Pekkarinen aivan oikein totesi asiat, niin kuin ne tällä hetkellä ovat.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan edustajille, että tulen hyvin harkitusti myöntämään vastauspuheenvuoroja.

Ed. Puhjo: Arvoisa puhemies! Suomen Pankki -lain käsittelyajankohta on väärä. Viime ja tämän vuoden Suomen Pankki -lakien käsitellyt ovat Suomen Pankin aseman sopeuttamista joidenkin toivomaan Suomen valtion tulevaisuuden kehitysvaiheeseen, missä maamme itsenäisyys olisi loppu ainakin raha- ja valuuttakurssipoliittisen päätöksenteon suhteen.

Päätöksenteko nyt Suomen Pankin muuttamisesta tulevan Euroopan keskuspankin päätösvallattomaksi, määräyksiä kuuliaisesti toimeenpanevaksi sivukonttoriksi on väärä, koska sitä tärkeintä päätöstä Emuun liittymisestä ei ole vielä tehty. Vaikka on olemassa erilaisia käsityksiä Suomen mahdollisuuksista liittyä markkamme hävittävään euroalueeseen, olisi silti ollut tärkeää noudattaa kotimaisessa päätöksentekojärjestelmässä oikeaa marssijärjestystä. Ensimmäinen olisi tullut käsitellä Emuun liittymisasiä ja vasta sitten tarvittaessa tämä Suomen Pankki -laki.

Hallitsevan tulkinnan johdosta Suomen

Pankki -lakien käsittely on tavalliselle kansalaiselle vaikeasti ymmärrettävää. Viime vuonna Suomen Pankki sopeutettiin vapaaehtoisesti Emun toiseen vaiheeseen ja se vaati vaikeutetun säätämisyjärjestyksen. Kun nyt Suomen Pankkia sopeutetaan pakolla Emun kolmanteen vaiheeseen ja samalla menetetään lopullisesti raha- ja valuuttakurssipoliittiset päätöksentekomahdollisuudet, niin käsittely eduskunnassa käykin kovin kevyesti yksinkertaisella enemmistöllä.

Minun mielestäni EU-liittymissopimuksen voimaansaattamislakeja ja Maastrichtin sopimuksen aukotonta velvoittavuutta olisi tullut tarkastella uudelleen, koska kansalaisilla ei todellisuudessa ollut ennen EU-kansanäänestystä oikeaa käsitystä siitä, että EU:hun liittyminen käytännössä merkitsi jo varmaa kehitystä markkamme häviämiseen.

Arvoisa puhemies! Koska en hyväksy maamme raha- ja valuuttakurssipoliittisten päätöksentekomahdollisuuksien täydellistä hävittämistä, en anna nimeäni tällaiseen käyttöön. Kannatan ed. Kääriäisen tekemää hylkäys ehdotusta.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Tämän asian osalta lähinnä tyydyn vain ihmettelemään talousvaliokunnan mietinnön linjauksia. Valiokunta on jäänyt tässä asiassa täysin rähmälleen, eikä sillä ole ollut minkäänlaista aktiivista otetta sen suhteen, että pankkivaltuustolla voisi kuitenkin olla tietty rooli ja asema tässä tilanteessa. Perustuslakivaliokunnan viittaus siihen, kuka johtokunnan nimittää, on sivuutettu erittäin kevyesti. Samoin pankkivaltuuston lausunto siitä, että pankkivaltuuston tehtäväksi kirjattaisiin se, että pankkivaltuusto seuraa ja arvioi Euroopan keskuspankin rahapolitiikkaa Suomen talouden kannalta, on täysin sivuutettu.

Mielestäni tällainen on valiokunnalta aika anteeksiantamatonta, ettei pyritä katsomaan niitä mahdollisuuksia, joita tässä uudessakin tilanteessa pankkivaltuustolla mahdollisesti vielä olisi. Sillä voisi olla tietty rooli rahapolitiikan arvioinnin ja seurannan ja toisaalta sen aseman suhteen. Tässä mielessä tämä mietintö ei kyllä tyydytä eikä kelpaa hyväksyttäväksi.

Ed. Lapintie: Arvoisa rouva puhemies! Kuten ministerin esittelypuheenvuorosta ja muistakin on käynyt ilmi, tämä laki on annettu eduskunnalle pelkästään sen vuoksi, että se on edellytyksenä Suomen liittymiselle Euroopan talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen. Mikä-

liittymisestä ei tosiasiallisesti olisi päätetty, tuskin me tätä lakia tässä aikataulussa täällä käsittelemmekään. Kun poliittiset puolueet, niin hallituspuolueet kuin oppositiokin, ovat ottaneet kantaa itse Suomen liittymiseen euroalueeseen, sen jälkeenhän on aivan johdonmukaista, että näitä asioita lähdetään valmistelemaan, kun liittyminen itse asiassa tällä hetkellä on jo tosiasia.

Siitä huolimatta nimenomaan tähän Suomen Pankkiin liittyvään lakiin liittyy paljon ongelmia, jotka ovat oikeastaan kaikkein vakavimpia ja suurimpia koko Emu-kysymyksessä. Omasta mielestäni erityisesti poliittinen epädemokraattisuus ja poliittisen valvonnan puute on se, mikä on oikeastaan koko Emu-asian suurin kysymysmerkki.

Tässä laissa Suomen Pankista, sen 4 §:ssä, todetaan: "Hoitaessaan Euroopan keskuspankkijärjestelmän tehtäviä Suomen Pankki tai sen toimielimen jäsen ei saa pyytää tai ottaa vastaan toimintaansa koskevia määräyksiä muulta kuin Euroopan keskuspankilta." Tässähän on nimenomaan kirjoitettu ulos jo Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa määrätty vaatimus siitä, että ulkopuoliset tahot eivät saa vaikuttaa kansallisen keskuspankin päätöksentekoon. Ongelma onkin erityisesti se, että ulkopuolisia tahoja ovat Euroopan unionin toimielimet, jäsenvaltioiden hallitukset ja kansalliset parlamentit. Tällä säännöksellä on haluttu erityisesti kieltää kaikilta näiltä ohjeiden antaminen tai keskuspankin velvollisuus kuulla vaikkapa Suomen eduskuntaa ennen päätöksiensä tekemistä.

Nimenomaan tämä vaatimus on yksi Emun kulmakiviä ja samalla rahapoliittinen päätöksentekokohtaan uskotaan riippumattomalle asiantuntijaelimelle, jolloin samalla halutaan sulkea kansanvaltainen valvonta kokonaan ulkopuolelle. Varmasti täällä on jo paljon keskusteltu ja tullaan myöhemminkin vielä keskustelemaan laajemmin Euroopan keskuspankin omasta sisäisestä järjestelmästä, mutta nimenomaan täydellinen riippumattomuus poliittisesta päätöksenteosta ja siten myös vastuusta on ongelma.

Ei millään voi olla pitämättä demokratiaa loukkaavana sitä vaatimusta, että Euroopan keskuspankin ja siten myös kansallisten keskuspankkien riippumattomuus perustuu sellaiseen käsitykseen, jonka mukaan kansalaisille vastuussa olevien poliitikkojen sotkeutuminen rahapoliittikkaan on turmiollista. Samaan ajatuskulkuun kuuluu myös se väite, että jos yhteiskunnan kehitys kaikkine sosiaalisine vaikutuksineen pääsisi vaikuttamaan myös rahapoliittiseen päätökseen-

tekoon, seuraisi pelkästään taloudellinen kaaos ja käsistä ryöstäytyvä inflaatiokierre. Tätä ajatuskulkua jatkaen olemme nyt Suomen Pankkia koskevaa lainsäädäntöä myös muuttamassa.

Toinen ongelmakokonaisuus on se, että vaikka valiokunnan mietinnössä on puhuttu mahdollisuudesta järjestää kuulemis- ja keskustelutilaisuuksia, jotta eduskunnassakin vakavammin voidaan käsitellä Suomen Pankin päätöksiä, siitä huolimatta keskuspankin tiedottaminen on valitettavan usein ohjaavaa ja sillä pyritään vain pönkittämään keskuspankin aikaisempaa päätöksentekoa. Eli todellista yritystä palvella yleisön tarpeita ja kansalaisten osallistumista demokraattiseen valvontaan ja kritiikkiin ei ole.

Koska myös Euroopan unionin laajentunut asiakirjajulkisuuden vaatimus, joka viime kesänä hyväksyttiin, ei sellaisenaan koske keskuspankkia, tämä lisää edelleen demokratia-vaajetta, koska asiakirjan julkisuus ja sananvapaus liittyvät yhteen ja ovat molemmat yhtä olennaisia vaatimuksia, jos halutaan päätöksentekoa valvoa ja kritisoida. Totta kai kriittinen kansalaismielipide voi kohdistua myös keskuspankin toimintaan, mutta kun avoimuus puuttuu, se vaikeuttaa tietojen saantia ja mielipiteen muodostamista.

Teoreettisen ajatuskuvion mukaan kansalliset parlamentit voivat vaikuttaa esimerkiksi evästämällä omaa pääministeriään, ja varsinkin Suomen eduskunnalla on suuren valiokunnan myötä vaikutusmahdollisuuksia, jolloin voidaan esimerkiksi evästää pääministeriä, kun hän menee valitsemaan Euroopan keskuspankin neuvostoa ja johtokunnan jäsentä. Mutta käytännössä mitään takeita siitä ei ole, että tällainen demokraatiakuvio toteutuu. Lisäksi ongelmaksi muodostuu myös se, että muilla Euroopan mailla ei meidän suurta valiokuntaamme vastaavaa järjestelmää ole.

1 §:ssä todetaan, että Suomen Pankki toimii tämän jälkeen Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisella tavalla. Vaikka me keskenämme siis löytäisimme kansallista halua muuttaa epädemokraattisia rakenteita ja yrittäisimme esimerkiksi vaikuttaa siihen, että Euroopan keskuspankin johtokunnan jäsenet valittaisiin vaikkapa ensin kuulemalla kansallisia parlamentteja, siitä huolimatta ongelmaksi jää, että keskuspankki toimii perussäännössä määrättyjen tavoitteiden toteuttamiseksi, ja perussäännön muuttaminenhan edellyttää aina kaikkien valtioiden yksimielistä kannanottoa. Sitä myöten on erittäin vaikeaa saada aikaan kaikkinaisia

muutoksia, jotka halutaan nimenomaan perustamissopimuksen pohjalta tehdä.

Kun me nyt tulemme hyväksymään tämän lainsäädännön osana ratkaisua liittyä Euroopan talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen, samalla se pitäisi tehdä avoimesti. Valiokunnan mietinnössä on yritelmiä tähän, mutta ei ollenkaan riittävästi, eli pitäisi tiedostaa, millä mielellä yhteistyöhön lähdetään mukaan. On paljon epäkohtia, joihin pitäisi pyrkiä vaikuttamaan ja joita pitäisi yrittää muuttaa.

Ensinnäkin Euroopan keskuspankin antamat säädökset tulisi alistaa eduskunnan ennakko-käsittelyyn. Toivon, että Suomen kantana tätä voitaisiin viedä eteenpäin, kun asia on esillä.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, että Suomen Pankin kertomusten käsittely tulisi ottaa huomattavasti vakavammin eduskunnassa. Sen lisäksi pankin johtokunnan jäsenten tulisi myös tulla eduskuntaan kertomaan toimistaan. Tällainen velvollisuus on kansallisesti aivan järjestettävissä, jos näin halutaan. Kaiken kaikkiaan kansallisten edustuslaitosten asemaa pitäisi vahvistaa unionin päätöksenteossa.

Lisäksi ongelmalliseen Euroopan keskuspankille myönnettyyn norminantovaltaan perussäännössä tulisi myös Suomen taholta toivottavasti kohdistaa kritiikkiä niin, että sen saisi sieltä pois.

Muita kysymysmerkkejä jää edelleen paljon. Toivon, että tähän suureen demokratiavajeeseen suhtaudutaan sen vaatimalla vakavuudella.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton ryhmä on liittänyt talousvaliokunnan mietintöön vastalauseen, jossa esitämme hallituksen esitysten hylkäämistä. Olen perustellut linjaamme ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Siksi tyydyn vain tuomaan esille tiivistettynä eräitä näkökohtia.

Jos lakipaketti tullaan hyväksymään, merkitsee se sitä, että rahapolitiikka siirretään pysyvästi kansanvallan ulottumattomiin. Se on huono tilanne. Suomen Pankki tai Euroopan keskuspankkijärjestelmän osapuolet laajemmaltakaan eivät saa ottaa vastaan ohjeita hallitukselta, parlamenteilta tai ylipäättänsä milteän taholta, joka on kansan arvioitavissa tai vaaleissa vaihdettavissa. Suomen Pankista tulee pienen pieni osapuoli Euroopan keskuspankkijärjestelmää. Suomen Pankin on noudatettava Euroopan keskuspankkijärjestelmän rahapolitiikkaa, joten kansallisista tarpeista nouseva rahapolitiikka ei tähän linjaan ole varmastikaan sovitettavissa.

Suuri ongelma on myös se, että Suomen Pankin johtajista käytännössä tulee lähes erottamattomia. Esimerkiksi rahapolitiikan linjassa epäonnistuminen ei ole erottamisperuste, päinvastoin kuin hallituspuolueista, kokoomuksen ryhmästä, lain ensimmäisen käsittelyn yhteydessä virheellisesti esitettiin. Suomen Pankki ei näiden muutosten jälkeen tosiasiallisesti ole enää eduskunnan pankki.

Näistä syistä, arvoisa puhemies, kannatan ed. Kääriäisen tekemää ehdotusta hallituksen esitykseen sisältyvien kolmen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ihan muutamia huomioita. Ensinnäkin ministeri Skinnari totesi, että Euroopasta tulee maailman suurin, tai sanoiko hän: lähes maailman suurin, valuutta-alue ja euro on tasavahvuinen dollarin ja jenin kanssa.

Saattaa olla, mutta mitä hyötyä siitä meille on valtakuntana? Niin kauan kuin me olemme valtiollisesti oma taloudellinen ja tuotannollinen yksikkömme, tämä valuutta-alue ei auta meitä yhtään. Saksalla saattaa mennä hyvin, Suomella menee huonosti, ja mitä paremmin Saksalla menee, sitä huonommin saattaa mennä Suomella. Nämä asiat ovat valtiokohtaisesti täysin erilaisia. Jos Suomella menee huonosti, niin kuin on mooneen kertaan sanottu, mistä se otetaan pois? Se otetaan työntekijöiden palkoista ja kantohinnoista, ja jos kantohinnat katsottaisiin kuin punaiseksi vaatteeksi, niin sanotaan nyt ainakin, että työntekijöiden palkoista. Se tullaan näkemään tulevien vuosien aikana aivan varmasti. (Ed. Hämäläinen: Se ei kuulu tähän!) Siitä valuutta-alueesta ei ole mitään hyötyä. — Kyllä minä omat puheeni vastaan, ed. Hämäläinen. Pysykää te omissanne vain.

Mitä tulee siihen, kun ministeri Skinnari puhui, jos ymmärsin oikein, että jos euro olisi ollut olemassa, niin idänkaupan romahduskin olisi voitu kuitata, kyllä minun tämä täytyi varmaan ymmärtää väärin. Eikö totta? Mitä olisi siinä auttanut, vaikka meillä olisi ollut euroalue ja Emu-järjestelmä, kun idänkaupamme romahti? Jos Venäjä ei kerran pystynyt ostamaan, mitä väliä sillä oli, missä valuuttapiireissä liikuttiin?

Sitten entinen ministeri, nykyinen kansanedustaja I. Kanerva totesi, että jos pankkivaltuusmiehet lopetetaan, niin eduskuntakin saataisiin lakkauttaa. Kyllä se voidaan pian lakkauttaakin. Kun lakivaliokunnassa Amsterdamin sopimusta tai Maastricht 2:ta on käsitelty, siinä on

selvästi näkyvissä, että hännät on jo perässä, hännät on jo näkyvissä, niin kuin Kalle Päätalon kirjassa Viimeinen savotta. Itsenäisen valtion viimeiset rippeet ovat menossa.

Kun Emu-ratkaisu, johon tämä pankkilakisitys liittyy, nyt hyväksytään ja Suomelta viedään itsenäisen valtion tärkein symboli oma raha, on turhaa puhua eduskunnastakaan. Ei eduskuntaakaan muutaman vuoden kuluttua tarvita. Se minua surettaa, kuinka ed. Kanervan ja minun käy sitten, mutta me perustamme kiertävän teatteriseurueen ed. Ilkka Kanervan kanssa, niin kyllä meillä jotenkin menee.

Jos suomalaisesta yhteiskunnasta viedään oma raha ja jos oma keskuspankki ja kaikki siihen liittyvät instituutiot käytännössä jäävät tietynlaiseksi haarakonttoriksi, kyllä sellainen päätös olisi pitänyt tehdä perustuslain säätämisjärjestyksessä, kaikkein vaikeimmassa säätämisjärjestyksessä. Nythän sitä ei näin tehdä. Näin ollen ei ole mitään muuta mahdollisuutta säilyttääkseen omat tasavahvat suhteensa oman omantuntonsa kanssa kuin saada nurin tämä esitys. Toivon, että eduskunnalla alkaa vähitellen palata järki päähän ja huomaatte, mihin suomalainen yhteiskunta on menossa. Mutta tuskin se valta tähän taloon toistaiseksi palaa. Joka tapauksessa äänestän tämän lain hylkäämisen puolesta.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Todellakin tämän lain hyväksyminen ja aikanaan lain voimaan saattaminen tulee merkitsemään sitä, että raha- ja valuuttapolitiikassa Suomi astuu samaan joukkoon eteläisen Euroopan ja keskeisen Euroopan maiden kanssa. On syntymässä yhteisvaluutta-alue, jonka painopiste selvästi on aivan toisenlaisessa maailmassa. Tai ehkä se on hieman kovasti sanottu, mutta sen valuutta-alueen rakenne ja luonne on monella tavalla erilainen kuin Suomen.

Suomen Pankin itsenäisyyden katkaiseminen ja liittyminen tällaiseen yhteisvaluutta-alueeseen ja sen raha- ja valuuttapolitiikan johto-organismiin eli Euroopan keskuspankkiin tässä vaiheessa on todella meidän mielestämme huonosti harkittu ja huono ratkaisu. Tilanteessa, jossa EU:n kaikki pohjoisen blokin maat, Iso-Britannia, Tanska ja Ruotsi, ovat jättäytymässä ensimmäisen aallon ulkopuolelle, mukaan meneminen on Suomen kannalta suuri riski.

Yhdyn myös siihen, mitä ed. Aittoniemi edellä sanoi. Tämän asian säätäminen yksinkertaisessa säätämisjärjestyksessä on vähintäänkin kyseen-

alainen, vähintäänkin sen legitimitietin kannalta kyseenalainen, aivan samalla tavalla kuin tulee tavattoman kyseenalainen olemaan se seikka, että omasta kansallisesta valuutasta luopuminen aiotaan keplotella euroon ja Emuun liittymisen jälkeiseen aikaan eikä aidosti eduskunta pääse asiasta päättämään silloin, kun siihen vielä olisi jonkinlainen mahdollisuus eli ennen Emun todennäköistä toteutumista vuonna 99.

Kannatan ed. Kääriäisen tekemää esitystä.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Ensiksi haluaisin todeta ed. Kääriäiselle, että varsinainen päätös Suomen osallistumisesta yhteisvaluutta-alueeseen tehdään eduskunnassa 17 päivänä huhtikuuta eikä tässä yhteydessä. Nyt olemme tekemässä ehdollista päätöstä, joka tulee voimaan vain siinä tapauksessa, että eduskunta tuolloin antaa suostumuksensa ja että 2 päivänä toukuuta päätetään, että Suomi pääsee ensimmäisten maiden mukana yhteisvaluutta-alueeseen. Siitä syystä olisi parempi, että odotamme päätöstä 17.4., ja siitä syystä ei mielestäni ole perusteltua kannattaa ed. Kääriäisen hylkäysehdotusta.

Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että kun hallituksen esitystä on valmisteltu, niin sitä on mielestäni valmisteltu tietyllä nöyryydellä ja muun muassa niitä näkökohtia, joita pankkivaltuustossa tai keskustelussa ylipäänsä on esitetty Euroopan keskuspankin ja Suomen Pankin aseman suhteen koko järjestelmässä, ei ole kovinkaan paljon haluttu ottaa huomioon. On suhtauduttu suurella pelolla niihin huomautuksiin, joita Euroopan rahapolitiittinen instituutti saataisi esimerkiksi lainsäädäntömme osalta esittää.

Hallituksen esityksestä löytää joitakin jopa suorastaan tragikoomisia piirteitä. Muun muassa täällä todetaan pankkivaltuuston osalta. ”Pankkivaltuustolla ei tule olemaan EKP:n tehtäviin liittyvää toimivaltaa. Tämä ei kuitenkaan estä pankkivaltuustoa käymästä keskustelua euroalueen rahapolitiikasta ja muusta Suomen Pankin toiminnasta.” Tietysti olisi voitu todeta myös se, että on tarkoituksenmukaista, että tällaista keskustelua käydään ja on tiettyjä elementtejä, muun muassa eduskunnalle annettavat kertomukset, joilla keskustelua voidaan pyrkiä edistämään. Mutta tämä osoittaa sitä nöyryyttä, jolla hallituksen esitys on laadittu.

Toinen seikka, johon myös haluaisin kiinnittää huomiota, on aikataulu. Tältä osin, kun meille on jaettu selvitys siitä, millä aikataululla muissa EU:n jäsenmaissa keskuspankkia koskevaa lainsäädäntöä käsitellään, Suomi on varmasti ai-

noa maa, jossa edellisellä viikolla ennen komission ja Emin lausuntoa täytyy käsitellä vielä tämä asia loppuun asti kolmannessa käsittelyssä kaikkine äänestyksineen, kun jotkut maat käsittelevät näitä asioita vielä touko- ja kesäkuussakin. Mutta tietyllä tavalla on houkuttelevaa olla luokan paras oppilas. Siitä ehkä kuitenkin joskus aikanaan voi saada kiitosta.

Arvoisa puhemies! Muutamaan ongelmaan haluaisin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota. Koko järjestelmä, johon emme tällä kertaa voi puuttua ja joka ei ole yksin meidän päätäntävallassamme, on siinä määrin tietyiltä osin ongelmallinen, että Suomen olisi ehkä syytä herättää keskustelua jatkossa siitä, mikä on Euroopan keskuspankin johdon vastuu ja millä tavalla se tulisi toteuttaa. Voi sanoa, että pankinjohtajat ovat saaneet mielipiteensä erittäin hyvin lävitse. Täytyy todeta se, että kun olemme saaneet selvityksiä eräistä muista maista, esimerkiksi Australiasta ja Uudesta-Seelannista, siellä keskuspankin pääjohtajalla on selvä vastuu. Hänelle asetetaan tietty tavoite. Jos hän pysyy tavoitteessaan, hän säilyy tehtävissään, mutta jos hän epäonnistuu tavoitteissaan, hän saa niin sanotusti potkut. Kun otamme huomioon, mitä keskuspankkien osalta eräissä maissa ja ehkä myös Suomessa on tapahtunut, haluan sanoa sen, että mielestäni Euroopan keskuspankin johtajien vastuuta toiminnan tuloksesta tulisi pyrkiä eri keinoin lisäämään. Tässä suhteessa luulen, että tiettyä tasapainoa tulisi lähivuosina pyrkiä Euroopan unionin keskuspankkijärjestelmän puitteissa etsimään.

Toinen seikka, johon haluan kiinnittää huomiota, on keskuspankin avoimuus ja nimenomaan Euroopan keskuspankin avoimuus. Suomi toteaa sen, että pyrimme mahdollisimman suureen avoimuuteen, mutta ehkä olisi ollut tärkeää myös keskustella niistä keinoista, joilla siihen päästään. Tältä osin avoimuutta aikoinaan EU:ssa pyrittiin etsimään sillä tavalla, että esimerkiksi Pohjoismaiden omat julkisuuslainsäädännöt pakottivat tietyllä tavalla EU:ta muuttamaan omaa julkisuus- ja avoimuuslainsäädäntöään, koska oli tiettyjä selvityksiä annettava kansallisille parlamenteille ja julkisuudelle kuskakin EU:n jäsenmaassa.

Luulen, että jos avoimuus Euroopan keskuspankin osalta muuten ei etene, niin saattaisi olla hyvin tarkoituksenmukainen keino se, että lähtisimme siitä, että Suomessa on tietyt avoimuus- ja julkisuusperiaatteet ja että meillä tietyt tiedot kuitenkin tulee antaa myös julkiseen keskuste-

luun. Tällä tavalla pyrkisimme omalla kansallisella lainsäädännöllämme ja toiminnallamme turvaamaan sen, että Euroopan keskuspankkijärjestelmä on riittävän avoin päätöksenteossa. Tosin täytyy tyydytyksellä todeta se, että avoimuuskysymyksestä käydään poliittisesti kuitenkin suhteellisen tärkeää keskustelua koko Euroopan unionin alueella tällä hetkellä.

Täytyy tosin todeta se, että avoimuutta tietysti voidaan jossain määrin toteuttaa siten, että Suomen Pankin pääjohtaja, joka edustaa Suomea Euroopan keskuspankin neuvostossa, antaa selvityksiä eduskunnalle, ja pankkivaltuustokin saa selvityksiä Euroopan keskuspankin toiminnasta, mutta tärkeätä on se, että selvitykset myös saadaan riittävällä tavalla julkisuuteen ja yleisen keskustelun alaisiksi.

Siitä on myös jossain määrin huonoja kokemuksia keskuspankkien osalta, että ne suhtautuvat toimintaansa aivan liian teoreettisesti. Ne eivät tunne yhteiskunnallisen järjestelmän toimintamekanismeja ja realiteetteja riittävän hyvin. Tältä osin on tärkeätä, että pyritään turvaamaan dialogi Euroopan keskuspankin ja kansallisten keskuspankkien välillä toisaalla ja kansallisten parlamenttien ja myös työmarkkinoiden eri osapuolten kesken. (Ed. Aittoniemi: Hurskaita toiveita!) Hallitus lähtee siitä, että tämä pyritään turvaamaan, mutta keinot tällä hetkellä eivät ole ehkä riittävästi kristallisoituneet ja tältä osin varmasti jatkotyötä tullaan selvästi kaipaamaan.

Mitä kovasti kaikissa yhteyksissä korostetaan on se, että kun esimerkiksi Suomen Pankin pääjohtaja on Euroopan keskuspankin neuvoston jäsenenä, niin hänen pitää lähteä yksinomaan Euroopan keskuspankin eduista liikkeelle. Minun käsitykseni mukaan tosiasiaa kuitenkin jokaisen neuvostonkin jäsenen tulisi edustaa oman maansa kansallista etua. Otan tilanteen: Jos eri maissa suhdannekierto on erilainen ja Euroopan keskuspankki joutuu miettimään sitä, minkälaista korkopolitiikkaa harjoitetaan, niin tietysti toivon, että Suomen edustaja neuvostossa ei voimakkaasti tue sellaisten maitten pyrkimyksiä, joissa suhdannekierto on eri vaiheessa kuin Suomessa.

Mielestäni on tärkeätä se, että kansallisella tasolla voitaisiin käydä keskustelua siitä, mikä on Suomen intressi ja mikä on Suomen toimintalinja silloin, kun päätöksiä tehdään Euroopan keskuspankin neuvostossa, (Ed. I. Kanerva: Juuri näin!) koska meillä on kiistämätön intressi tässä suhteessa ja nimenomaan siinä suhteessa,

että pyrimme jopa neuvostossa liittoutumaan muiden maiden kanssa, joilla on saman tyyppisiä intressejä, jotta kokonaisuuden kannalta Euroopan keskuspankin päätökset olisivat meille edullisia ja koko Euroopan unionin tai Euroopan keskuspankin alueelle, Emu-alueelle edullisia eivätkä noudattaisi esimerkiksi pelkästään joidenkin suurten EU:n jäsenmaiden ja yhteisvaluutta-alueen jäsenmaiden etuja. Tässä suhteessa on tärkeätä, että ennakoivaa keskustelua käydään sekä meidän kansallisessa parlamentissamme että myös toivottavasti omassa hallituksessamme.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on tarkoituksenmukaista, että kun tämä asia valmistelultaan ehkä jossain määrin jää kesken, niin kun suuri valiokunta tekee mietinnön osallistumisesta yhteisvaluutta-alueeseen hallituksen tiedonannon pohjalta, suuri valiokunta tässä yhteydessä pyrkii esille ottamiaan kysymyksiä arvioimaan ja ottamaan myös niihin kantaa ja kehittämään tätä keskustelua eteenpäin myös sillä tavalla, että voidaan sanoa, että Suomen Pankki säilyy eduskunnan hoidossa ja vastuulla.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Kun Suomi liittyi Euroopan unioniin, niin Suomi samalla hyväksyi Maastrichtin sopimuksen. Siihen sopimukseen sisältyy Talous- ja rahaliiton kolmas vaihe, joka on nyt toteutumas- sa, ja taas tähän kolmanteen vaiheeseen sisältyy Euroopan keskuspankin muodostaminen. Jotta Euroopan keskuspankki voidaan muodostaa, niin Suomen Pankkia koskeva lainsäädäntö pitää muuttaa, koska Suomen Pankista tehdään sivukonttori.

Nyt ollaan käsittelemässä tätä vaihetta eli Suomen Pankkia koskevan lainsäädännön muuttamista. Käsitteilyssä on erittäin tärkeä asia. Siinäkin mielessä tämänpäiväinen käsittely ja äänestys on tärkeä, että itse Emu-päätös 17.4. on hallituksen luottamuslauseäänestys eikä varsinaisesti Emu-päätös. On häpeällistä tietysti tälle talolle, että nämä asiat näin käsitellään, kun nämä tosiasiaissa ovat perustuslain muutosta merkitseviä Suomen valtiollisen itsenäisyyden kohtalonkysymyksiä. Siitä että käsittely on tällaista, lausun kyllä vakavan pahoitteluni ja, jopa voisi sanoa, tuomioni tällaiselle menettelylle.

Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun alussa ministeri Skinnari ja luullakseni talousvaliokunnan puheenjohtaja Hämäläinenkin puhuivat, että eduskunta ja eduskunnan talousvaliokunta ja talousneuvosto voivat jatkossakin keskustella

ja kuunnella, keskustella asioista ja kuunnella asiantuntijoita. Totta kai ne voivat näin tehdä, mutta sillä ei kyllä ole mitään merkitystä tosiasiassa, kun päätösvalta rahapolitiikassa annetaan maasta pois.

Aloitteitten tekemisestäkin puhuttiin. Jäin kyllä miettimään, mitä ihmettä niillä aloitteilla tarkoitetaan, kun ei saa vaikuttaa päättäviin elimiin Suomen Pankissa eikä ennen kaikkea todellista päätösvaltaa käyttävässä Euroopan keskuspankissa. Ilmeisesti vain joitakin hyvin mitättömiä asioita koskevia aloitteita voidaan vielä näissä elimissä ja Suomen Pankin valtuustossa tehdä.

Tosiasia on se, että Emun myötä ja tällä päätöksellä, joka Emu-päätöksen myötä tulee voimaan, rahapolitiittinen päätösvalta, kun omasta rahasta luovutaan, siirtyy pois omista käsistämme, mutta sen lisäksi on kysymyksessä Talous- ja rahaliitto eli myös talouspolitiikan ohjekset annetaan pois suomalaisten käsistä, Suomen kansan valitseman eduskunnan käsistä. Tämä on yksinkertainen, selkeä tosiasia. Talouspolitiikan peruslinjaukset vedetään muualla. Ankarien sakkien uhalla joudutaan talouspolitiikassa noudattamaan määräyksiä, jotka muualta meille sa- nellaan.

Vielä ehkä tätäkin tekijää tärkeämpi on huomata, että Euroopan keskuspankille annetaan täysi itsenäisyys, aivan täydellinen itsenäisyys. Olen muutaman kerran tältä paikalta todennut, että meillä täällä Suomessa tänä päivänä ja tähän asti eduskunta on ollut kuitenkin lainsäädäntövaltaa käyttävänä elimenä Suomen Pankin yläpuolella. Minusta tämä käsittely osoittaa sitä. Laki Suomen Pankista säädetään eduskunnassa. Eduskunta voi tahtonsa viedä läpi. Muodollisesti on yksiselitteisesti näin, mutta myös tosiasiallisesti, jos näin halutaan tehdä. Lainsäädäntöval- lan käyttäjänä Suomen kansan valitsema edus- kunta on Suomen Pankin yläpuolella. Kun men- nään Euroopan keskuspankin osaksi ja valta an- netaan sinne, niin päätösvalta siirtyy Euroopan keskuspankille, mutta sen rinnalla, saati sen ylä- puolella, ei ole kansan valitsemaa minkäänlaista vastuuta tai valtaa käyttävää elintä, ei kansan- vallasta häivääkään enää jäljellä. Tällaiseen jär- jestelmään meitä ollaan viemässä (Ed. Aittonie- mi: Niin kuin pässä narusta!) — niin kuin pässä narusta.

Toinen varapuhemies: Ed. Kan- kaanniemi, anteeksi, keskeytän puheenvuoron- ne. Voitte jatkaa tauon jälkeen, koska suuren

valiokunnan kokouksen takia täysistunto keskeytetään.

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Onko tämä nyt valtiopäiväjärjestyksen mukainen menettely?

Toinen varapuhemies: Kyllä on, ed. Kankaanniemi.

P u h u j a : Kiitos!

Toinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan tänään kello 15 suuren valiokunnan kokouksen jälkeen.

Täysistunto keskeytetään kello 14.00.

Täysistuntoa jatketaan

kello 15

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Komi merkitään läsnä olevaksi.

3) Hallituksen esitys laiksi Suomen Pankista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Keskustelu jatkuu:

Ed. **K a n k a a n n i e m i** (jatkaa): Arvoisa herra puhemies! Edellinen puheenvuoroni katkaistiin niin, että en ihan tarkkaan muista, missä kohtaa olin, mutta kuitenkin asia, joka on käsittelyssä, on Suomen Pankkia koskeva lainsäädäntö, joka on osa Euroopan keskuspankkijärjestelmään siirtymistä ja näin Euroopan talous- ja rahaliittoon valmistautumista, joka taas on osa Maastrichtin sopimusta ja EU-järjestelmää, jossa olemme mukana. Eli ne päätökset on aikanaan tehty ja Suomi on silloin myyty. Nyt vain annetaan periksi tässäkin; se, mitä on luvattu antaa joskus, nyt annetaan tässäkin lainsäädännössä.

Se, mitä Suomessa tapahtuu, on tietysti tämän käsittelyn ensisijainen kohta, mutta vain siihen ei voi pitäytyä vaan erityisesti siihen, mihin systeemiin olemme menossa. On todettava, että me-

nemme, jos nämä hyväksytään, Euroopan keskuspankkijärjestelmään, joka on täysin itsenäinen järjestelmä. Täällä meillä kotimaassa on totuttu siihen, että Suomen Pankki on eduskunnan pankki, eduskunnan valvonnassa. Toki se on viime vuosina ollut melko itsenäinen, mutta on muistettava, että aina Suomen Pankin yläpuolella on ollut lainsäätävä, eduskunta, joka on voinut muuttaa lakeja sen mukaan kuin eduskunta haluaa eli kansan tahdon mukaisesti.

Euroopan keskuspankkijärjestelmällä, jonka osaksi Suomen Pankki näin sivukonttorina muuttuu, ei ole tällaista mekanismia. Se on täysin itsenäinen eikä se saa ottaa eikä sille oikeastaan saa edes antaa, tarjotakaan ohjeita poliittiselta puolelta. Tällaiseen järjestelmään olemme menossa, jos tämä hyväksytään. Mielestäni tämä on länsimaiselle demokraattiselle järjestelmälle haitta- ja katastrofi demokratialle, kun kysymys on ei vain omasta rahasta ja itsenäisestä rahapolitiikasta luopumisesta, vaan myös talousliitosta, jossa talouspolitiikan ohjekset luovutetaan vieraisiin käsiin.

Tätä järjestelmän muutosta olisi pitänyt paljon perusteellisemmin täällä harkita jo silloin, kun Euroopan unioniin liityttiin, mutta silloin kaikki johtavat poliitikot olivat sitä mieltä, että tämä asia ei koskaan tule edes esiin, ja jos tulee, joskus kaukaisessa tulevaisuudessa. Nyt se on kuitenkin tämän eduskunnan käsissä. Tältä osin tietysti toteutetaan vain Maastrichtin sopimusta, eli tiedossa tämä toki oli.

Täällä on puhuttu Euroopan keskuspankin päätöksenteosta. Jokaisen Emussa olevan maan keskuspankin pääjohtaja on jäsenenä neuvostossa, mutta tuo neuvosto kokoontuu esitysten mukaan noin kymmenen kertaa vuodessa eli ei edes kerran kuukaudessa, ja henkilöt, jotka siihen kuuluvat, ovat eri maiden pääkaupungeissa kaukana toisistaan. Tämä johtaa väistämättä siihen, että johtokunnalla, joka on jatkuvasti koolla ja on tuollainen pieni suljettu porukka, on täysi valta Euroopan keskuspankissa. Siinä on kuusi jäsentä, jotka eivät ole maidensa ja keskuspankkiensa edustajia vaan ovat itsenäisen Euroopan keskuspankin edustajia. Heille siirtyy tämä valta. Eli tämä on todella kaukana kaikenlaisesta demokraattisesta valvonnasta, poliittisesta valvonnasta.

Tämä periaatteellinen ja myös käytännöllinen muutos on todella voimakas, mikä tässä on tapahtumassa. Se on todella mullistava muutos, demokratian kannalta aivan pöyristyttävä muutos ajatellen länsimaista perinteistä järjestelmää.

Hämmästel en syvästi, että erityisesti vasemmistopuolueet, jotka ovat demokratiaa jossain määrin pyrkineet kunnioittamaan tai ainakin kansanvallasta paljon puhuneet, ovat valmiita tällaiseen järjestelmään. Toki tätä voidaan perustella, niin kuin ministeri Skinnari viisaana miehenä perusteli, että vahvasta eurosta ja keskuspankista saadaan vastavoima markkinavoimille. Mutta tosiasiaa tämä hallinnollinen ja päätöksentekojärjestelmä Euroopan keskuspankissa ei johda tällaiseen, vaan on suuri vaara, että siellä nimenomaan ajetaan vain vahvojen markkinavoimien etua, kun kansan mielipidettä ei kuunnella, eikä tarvitse kuunnella ja jopa sitä ei saa kuunnella. Tämä on kyllä hämmästyttävä kehityssuunta, jolle on antauduttu Euroopassa ja nyt antaudutaan myös Suomessa.

Entinen pankinjohtaja, sosiaalidemokraattisen puolueen entinen puheenjohtaja ja pitkäaikainen pääministeri Kalevi Sorsa tätä asiaa pohti taannoin eräässä haastattelussa. Hän oli Emuun liittymisen kannalla, mikä siis siinä yhteydessä merkitsee sitä, että myös keskuspankkijärjestelmän kannalla, koska se on siitä osa. Hän totesi, että väistämätöntä on, että Euroopan keskuspankin rinnalle tulee poliittinen toimija samalle alueelle jossakin vaiheessa ja jopa mahdollisesti piankin. Hän näki, ettei tämä yksijalkainen järjestelmä, jossa on epädemokraattinen, salaista päätöksentekoa Talous- ja rahaliitossa ja rahapolitiikassa harjoittava Euroopan keskuspankki, voisi toimia.

Paineet tulevat kasvamaan voimakkaasti siihen suuntaan, että keskuspankkijärjestelmän rinnalle luodaan poliittinen järjestelmä. Se on sitten ilman muuta yksiselitteisesti liittovaltio tai, niin kuin eräs asiantuntija Amsterdamin sopimuksen osalta sanoi valiokunnassa, yhtenäisvaltio. Nyt ei puhuta enää edes liittovaltiosta, koska näillä sivukonttoreilla esimerkiksi keskuspankin osalta ei ole minkäänlaista valtaa. Ne saavat keskustella ja kuunnella, mutta ei niillä mitään muuta valtaa ole.

Järjestelmä johtaa siihen, että paineet kasvavat liittovaltion muodostamiseen, poliittisen, ylikansallisen päätöksentekuelimen vahvistamiseen ja muodostamiseen samalle alueelle, jolle Emu, euro tulee. Tämä oli puheenjohtaja, entisen pääministeri Sorsan kanta. Hän oli sitä mieltä, että näin pitääkin käydä. Ehkä hän entisenä Sosialistisen Internationaalin voimakkaana vaikuttajana on ja ehkä sosiaalidemokraatit Suomessakin ovat sitä mieltä, että pitää mennä Euroopan liittovaltioon. (Välihuutoja) Näyttää siltä — ai-

nakin ed. Kiljunen myöntää kovasti, että näin on — ja tällä tiellä ollaan.

Mielestäni kaikkien, jotka nyt puhuvat, että ei liittovaltiotiellä olla, kannattaa rehellisyyden nimissä miettiä, mitä on nyt päättämässä tältä osin tänä päivänä. Tämä Suomen Pankkia koskevan lainsäädännön muuttaminen tältä pohjalta, mikä nyt on valiokunnan ehdotus, joka on tietysti käytännössä sama kuin hallituksen ehdotus, joka on käytännössä sama kuin Euroopasta sa- neltu malli, on väistämätön askel, peruuttamaton askel siihen, että Euroopan unionista Emu- alueella vähintään syntyy liittovaltio. Ylikansallinen päätöksenteko vahvistuu, kansallinen päätösvalta vähenee ja niitä kiertävän teatterin ihmisiä tulee enemmänkin kuin vain edustajat Aittoniemi ja I. Kanerva, eli eduskunta menettää merkityksensä ja päätösvaltansa. Tällaisesta asiasta ollaan tänä päivänä päättämässä, erittäin ratkaisevasta askeleesta tällä tiellä, peruuttamattomasta askeleesta.

Suomen tasavallan rahapolitiikka annetaan omista käsistä peruuttamattomasti pois. Talouspolitiikan ohjekset annetaan vieraisiin käsiin. Omasta rahasta, itsenäisyyden keskeisimmästä symbolista luovutaan. Tällä tiellä ollaan, ja valta annetaan järjestelmälle, jolla ei ole poliittista eikä myöskään tosiasiallista juridista vastuuta, ei minkäänlaista vastuuta kansoille. Vain markkinavoimien etuja ajava järjestelmä on syntymässä.

Arvoisa puhemies! Tämä on kirkkaan selvä tie, jolla ollaan. Valitettavasti tuntuu siltä, että kaikki eivät ole havainneet, millä tiellä ollaan ja kuinka ratkaiseva askel nyt ollaan ottamassa.

Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin, jotka vaativat, että lainsäädäntö, joka nyt on käsittelyssä, hylätään kolmannessa käsittelyssä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Herra puhemies! Minunkin mielestäni tämä lakiehdotus, jota olemme käsittelemässä, on historiallisestikin hyvin tärkeä. Mutta ilmeisesti on niin, että meidän yhdessä täytyisi tarkentaa sitä, mistä nyt todella tänään olemme päättämässä. Tänään käsittelemme lakia Suomen Pankista ja eräitä muita siihen kokonaisuuteen liittyviä ehdotuksia. Sen sijaan emme ole päättämättä tänään siitä, liittymmekö Emun kolmanteen vaiheeseen ja jos liitymme, missä vaiheessa. Jo aikaa sitten toisaalta on päätetty, mitä Emun kolmannessa vaiheessa tapahtuu, minkälaisella säännöstöllä silloin toimitaan ja mitkä ovat ne organisaatiot, jotka toimivat.

Ymmärrän kyllä sen, että eduskunnassa on erilaisia käsityksiä Emun kolmanteen vaiheeseen liittymisestä ja sen suotavuudesta, ja ainakin aikataulusta vallitsee syvästi erimielisyyksiä. On tietysti looginen päättelyketju myös se, jonka täällä kuulumme, että jos ei hyväksy Emun kolmatta vaihetta, ei voi myöskään hyväksyä tätä lainsäädäntökokonaisuutta, jota nyt olemme käsittelemässä.

Yhtä johdonmukainen tapa päätellä voisi olla myöskin se, että Emu-ratkaisu tehdään erikseen täällä eduskunnassa, niin kuin tiedämme. Tässä ainoastaan pyrimme muodostamaan lainsäädännöllä puitteet, miten sitten toimimme, jos olemme päättäneet Emun kolmanteen vaiheeseen liittyä. Suomen hallitus on ilmoittanut tavoitteekseen, että voimme olla mukana Emun kolmannessa vaiheessa heti silloin, kun se syntyy. Sen vuoksi on tietysti ollut luontevaa, että valmistautuminen myöskin Suomen Pankkia koskevan lainsäädännön osalta kulkee siinä tahdissa, että meillä on valmiudet sitten myöskin pankkilainsäädännön osalta osallistua Emun kolmanteen vaiheeseen, jos eduskunta niin katsoo hyväksi päättää. Pitää huomata, että Suomen Pankkia koskeva säädöskokonaisuus astuu voimaan vain siinä tapauksessa, jos päätämme liittyä euroalueeseen.

Kannattaa kuitenkin myöskin huomata se, että jo Emu-kriteereihin, jotka on Maastrichtin sopimukseen kirjoitettu, jotka edellisen hallituksen aikana jo hyväksyttiin, kuuluu keskuspankin riippumattomuus. Siinä suhteessa meillä on edelleenkin lainsäädännössä puutteellisuutta. Siinä lainsäädännössä, joka on varsin tuore, joka astui voimaan tämän vuoden alusta, emme kyenneet riittävästi keskuspankin riippumattomuudesta säätämään. Se on vaatimus, joka meille näiden yhteisten eurooppalaisten säädösten mukaan on asetettu täytettäväksi jo Emun toisessa vaiheessa, jota nyt parhaillaan elämme. Siinä suhteessa emme ole suinkaan luokan parhaita oppilaita, etulinjassa, vaan varsin myöhään liikkeellä. Siitä syystä myöskin näille riippumattomuutta koskeville pykälille on asetettu erilaisia voimaantuloaikoja.

Suomi on sitoutunut Maastrichtin sopimuksen täyttämään ja Suomi on tietenkin myöskin siinä suhteessa sitoutunut niihin aikatauluihin, joita se sopimus meiltä edellyttää. Suomi ei muutenkaan ole keskuspankilainsäädännön uudistamisessa luokan paras oppilas eikä edes puolivälin keskipaikkeilla, niin kuin olemme luulleet, vaan olemme peränpitäjä. Yhdessä Ranskan

kanssa olemme pitäneet perää jo jonkin aikaa. Nyt tänään Suomi on saamassa omalta osaltaan asiat kuntoon. Siinä suhteessa tietysti emme ole yhtään liian aikaisessa ja kovin suuresta kunnianhimosta aikataulujen suhteen ei kannata nyt olla huolestunut.

Tänään emme päätä siitä säännöstöstä, joka säätelee Euroopan keskuspankkia. Hyvin monessa puheenvuorossa on oltu huolissaan Euroopan keskuspankin organisoinnista tai sen kansanvaltaisesta valvonnasta. Kannattaa nyt panna merkkeille, että Euroopan keskuspankillekin on muussa säädöstössä säädetty hyvin laaja tilivelvollisuus, joka koskee niin Eurooppa-neuvostoa, neuvostoa, komissiota ja myös kansanvaltaisesti valittua Euroopan parlamenttia. Euroopan keskuspankki joutuu raportoimaan ja se joutuu kuultavaksi rahapolitiikasta. Kansanvaltainen valvonta on järjestetty niin tehokkaasti kuin toisaalta tämä riippumattomuussäännös, johon me myös olemme Maastrichtin sopimuksessa sitoutuneet, suinkin myöten antaa.

Nyt olemme sen sijaan päättämässä siitä, millä tavalla kansallinen keskuspankki ja sitä koskeva lainsäädäntö järjestetään ja sillekin antaa omat reunaehdonsa koko tämä eurooppalainen säädöstö, joka on jo edellisen hallituksen aikana monilta osiltaan tullut hyväksytyä. Talousvaliokunta ei esimerkiksi tätä lakiehdotusta läpikäydessään ryhtynyt pohtimaan erikseen Ekp:tä eikä Ekpj:tä koskevia säännöksiä. Me keskityimme pohtimaan nimenomaan sitä, millä tavalla täällä kotimaassa pystytään sopeutumaan ja säätämään niistä meidänkin mielestämme tärkeistä asioista, jotka on Euroopan keskuspankillekin säädetty, muun muassa avoimuudesta, vuorovaihtuksesta ja kansalaisyhteiskunnan huomioon ottamisesta.

Jonkun verran tässä keskustelussa on esiintynyt mielestäni virheellisiä painotuksia ja puheenvuoroja, joista on saattanut saada suorastaan virheellisen käsityksen siitä, mitä eduskunnassa on viime päivinä eri valiokunnissa päätetty. Ensinnäkin haluan vielä kerran korostaa: Perustuslakivaliokunnan lausunto Suomen Pankkia koskevasta lainsäädännöstä oli aivan yksiselitteinen säätämisjärjestyksen suhteen. Asiasta voidaan päättää normaalissa lainsäädäntömenettelyssä. (Ed. Aittoniemi: Eikö siinä ollut ed. Puhjon vastalause?) — Siellä oli ed. Puhjon vastalause, mutta lausunto oli aivan yksiselitteinen. Laaja enemmistö oli aivan yksiselitteisesti yksinkertaisen säätämisjärjestyksen kannalla. Minä en sanonut, että se oli yksimielinen, mutta yksiselitteinen. Se

ei jätä mitään tulkinnanvaraa sille kannanotolle, mikä oli valiokunnan mielipide sääätämisyjärjestyksestä.

Perustuslakivaliokunnalla oli lausunnossaan koko joukko myös muita huomioita. Perustuslakivaliokunta oli aikaisemmin tätä nyt voimassa olevaa Suomen Pankki -lakia käsitellessään jo kiinnittänyt huomiota siihen, että eduskunnan kansanvaltainen valvonta on tärkeää säilyttää ja se oli ollut huolissaan pankkivaltuuston asemasta. Se pyrki nyt omassa lausunnossaan katsomaan, mitä kaikkia perustuslakivaliokunnan aikaisempia huomioita oli otettu huomioon hallituksen esityksessä.

Perustuslakivaliokunta oli tyytyväinen moiniin asioihin, jotka olivat tulleet esille ja mainitsee erikseen juuri niistä itse asiassa laajenevista mahdollisuuksista rahapolitiittisen keskustelun käymiseen ja Suomen Pankin raportointivelvollisuudesta, jotka päinvastoin lisäävät eduskunnan mahdollisuuksia näiden asioiden käsittelyssä. Sen sijaan perustuslakivaliokunta oli pahoillaan siitä, että sen aikaisemmatkin huomiot nimitysvallasta eivät olleet tulleet hallituksen esityksessä huomioonotetuiksi. Perustuslakivaliokunnassa on ollut ajatuksia siitä, että pankkivaltuusto voisi olla se elin, joka nimittää Suomen Pankin johtokunnan.

Tätä asiaa käsiteltiin talousvaliokunnassa, kun edellisen kerran käsitelimme Suomen Pankki -lakia. Tätä asiaa käsiteltiin nyt uudelleen talousvaliokunnassa tämän ehdotuksen yhteydessä ja talousvaliokunta, joka on se erityisvaliokunta, joka Suomen Pankkia ja muita rahalaitoksia koskevan lainsäädännön käsittelee, ei pitänyt tarkoituksenmukaisena muuttaa nimitystapaa. Talousvaliokunta perusteli kannanottonsa ja totesi, ettei ole suomalaisen valtioelinten toimivallan jaonkaan kannalta mielekästä muuttaa nimityspolitiikkaa sillä tavoin, kun perustuslakivaliokunta oli pohtinut ja talousvaliokunta oli tässä asiassa varsin yksituumainen.

Perustuslakivaliokunta ei asettanut havaintoan pankkivaltuuston nimitysvallasta sääätämisyjärjestyksymykseksi ja talousvaliokunta on saanut hyvin tarkan selvityksen siitä, miten asiaa on perustuslakivaliokunnassa käsitelty. Me olemme harkinneet asian talousvaliokunnassa siten kuin se valiokunnan toimivaltuuksiin on kuulunut ja esitämme, että tämä pidetään entisellään. Samaan oli päätynyt hallitus omaa esitystään tehdessään.

En tietenkään halua kiistää niiden oikeutta, jotka tässä asiassa ovat toisenlaisiin johtopä-

töksiin tulleet, mutta haluan korostaa sitä, että perustuslakivaliokunnan lausunnosta ei voi johdtaa sellaista päättelyä, että se olisi ollut tämän lainsäädännön hyväksymisen edellytyksenä, ei myöskään perustuslakivaliokunnan kannalta.

Viime päivinä on yhä uudelleen viitattu myös pankkivaltuuston asian valmistelua koskevaan lausuntoon. Ensinnäkin toteaisin, että pankkivaltuuston lausunnossa ei viitattu eikä vaadittu nimitysvallan siirtämistä pankkivaltuustolle. Ei myöskään niissä suullisissa lausunnoissa, joita valiokunnalle esitettiin.

Pankkivaltuuston lausunto oli kohtalaisen suppea. Se keskittyi monelta osin ihan lainsäädäntötekniisiin, kirjoittamistapaa koskeviin huomioihin. Keskeinen sisältöä koskeva sanoma oli se, että pankkivaltuustolla tulee olla mahdollisuus arvioida Ekp:n rahapolitiikkaa ja käydä siitä keskustelua ja raportoida eduskunnalle. Siitä ehdotettiin lausunnossa erityistä kohtaa pykälään, joka koskee pankkivaltuuston tehtäviä.

Nyt on kuitenkin niin, että tässä samaisessa pykälässä on hyvin yksityiskohtaisesti kerrottu, minkälaisia oikeuksia pankkivaltuuston tehtäviin kuuluu, millä tavalla se antaa vuosittain kertomuksensa eduskunnalle, miten se muuten raportoi eduskunnalle rahapolitiikan toteuttamisesta ja muusta pankin toiminnasta. Kaikki se, mikä tässä pykälässä koskee rahapolitiikasta raportointia, koskee nimenomaan juuri Euroopan keskuspankin eurooppalaisessa keskuspankkijärjestelmässä tapahtuvan rahapolitiikan raportointia, kun itsenäistä rahapolitiikkaa ei enää ole, niin kuin meille on varsinkin opposition puolelta moneen kertaan painotettu. Tämä on aivan kiistan asia. Kun pankkivaltuuston tehtäviä koskevaa pykälää katsoo, niin mitään lisäarvoa ei olisi tullut sille, että siihen olisi vielä erikseen kirjoitettu toiseen kertaan, että pitää raportoida Euroopan keskuspankin rahapolitiikasta, kun se kaikki, mitä edellä on sanottu, koskee juuri sitä samaista asiaa, eurooppalaista rahapolitiikkaa. Sen vuoksi minä en oikein jaksa ymmärtää sen närästyksen mittaa, joka täällä on nyt noussut siitä, että juuri näitä nimenomaisia muutoksia ei ollut talousvaliokunnan mietinnössä otettu huomioon.

Täällä on tänään kuultu myös ajatuksia siitä, että näitä samoja asioita tullaan käsittelemään myöhemmin, kun eduskunta antaa Emusta lausunnon. Minusta on aivan selvää, että kun Emusta kirjoitetaan valiokuntien lausuntoja ja suuren valiokunnan mietintöä, niin sekä rahapolitiikkaa että rahapolitiittista vuorovaikutusta koskeva osa

on merkittävä. Mutta sen sijaan en voi nähdä tarkoituksenmukaisena enkä eduskunnan oman työjärjestyksen mukaan, jos suuren valiokunnan puitteissa pyrittäisiin uudelleen kirjoittamaan jotain sellaista, joka kuuluu ehdottomasti talousvaliokunnan toimivaltaan. Talousvaliokunnan toimivaltaan kuuluu näistä lainsäädännön yksityiskohdista päättäminen ja se on aivan kiistatonta. Suuri valiokunta muutenkin toimii sillä tavoin, että se hyvin pitkälti tukeutuu erityisvaliokunnista saamiinsa lausuntoihin.

Arvoisa puhemies! Kun keskustelussa on vähätelty hyvin paljon sitä keskustelumahdollisuutta, joka edelleenkin rahapolitiikasta eduskunnalle jää, sitä vuorovaikutuksen tarvetta, joka rahapoliittisessa keskustelussa korostuu, niin haluaisin muistuttaa menneiden vuosien kokemuksesta. Erityisesti edellisen hallituksen aikana meillä sai vallan sellainen talouspolitiikan kolmijako-oppi, jossa korostettiin sitä, että Suomen Pankki hoitaa rahapolitiikan, hallitus finanssipolitiikan ja työmarkkinajärjestöt hoitavat sitten palkkapolitiikan ja työmarkkinoiden asiat ja vastaavat myös työllisyydestä. Meillä on muistikuva siitä, että vuorovaikutus ei ollut riittävää, keskusteluyhteydet eivät olleet toimivia ja sillä oli oma vaikutuksensa myös talouspolitiikan ja työllisyyden hoidon tuloksellisuuteen.

Kun sen jälkeen on sitten saatu aikaan uusi regiimi, on saatu aikaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen regiimi, jossa talouspolitiikan eri poliittikalohkot ja toimijat pyrkivät yhteisiin päämääriin, on saatu merkittävästi parempia tuloksia talouspolitiikassa. Minusta erilaista vuorovaikutusta, erilaista keskusteluyhteyttä, jossa pyritään sopeuttamaan eri poliittikalohkojen toiminta samaan päämäärään toimivaksi, ei pidä vähätellä, vaikka meillä eletäisiin sen eurooppalaisen säännösten puitteissa, joka takaa Keskuspankille riippumattomuuden.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa herra puhemies! Ehkä on paikallaan, että näin perjantaina vähän poikkeuksellisen pitkään keskustellaan ja kohta varmaan äänestetäänkin tästä tärkeästä kysymyksestä. Onhan tässä toki Suomen Pankin historian käännekohdasta kysymys monessa suhteessa, ei nyt tietysti sen loppumisesta. Kyllähän tämä konttori meille jatkossakin jää, jos ja kun Suomi päättää Emusta myönteisesti. Panin kyllä merkille, että ed. Hämäläinen ainakin kolme kertaa sanoi, että jos päätetään Emusta, mutta ei kai se nyt kovin epävarma asia kuitenkaan tule olemaan.

Asiaa on tässä keskustelussa aikaisemmin käsitelty monesta näkökulmasta ja sitä voitaisiin tietysti lähestyä monestakin näkökulmasta, siitäkin, mihin tässä oikeastaan ed. Hämäläinen äsken viittasi, siihen, onko nämä asiat tähän asti hoidettu hyvin vai huonosti eli miten esimerkiksi vuosikymmenen vaihteessa hoidettiin toisaalta maan taloutta ja toisaalta Suomen Pankin asioita ja pankkien asioita. Tietysti siitä voi sitten vetää oikeita tai vääriä johtopäätöksiä. Jos hoidettiin huonosti, niin voidaan sanoa, että on aika päästä tällaisesta järjestelmästä eroon. Minä en itse vetäisi sellaista johtopäätöstä.

Voidaan keskustella aika paljonkin siitä, mihin tämä ratkaisu kiistämättömänä osana Emuratkaisua johtaa Euroopassa. Valiokunnan vastalauseessa, jonka ed. Smeds on meidän puolestamme esittänyt, todetaan, että Euroopassa on tapahtumassa keskusvaltaistumista. Tämähän on myös kiistämätön tosiasia. Tästäkin näkökulmasta voidaan tähän asiaan paneutua. Itse pidän tätä kyllä selvänä signaalina siitä, että keskusvaltaistumista tapahtuu. Siirrämme valtaa itseltämme tässä ihan noin niin kuin vapaaehtoisesti. Valta siirtyy meiltä jonnekin ja sinne se sitten myös tulee suurimmalta osalta jäämään. Kun en perustuslakivaliokunnan varajäsenenä ollut tuota lausuntoa antamassa, kun en pöytään mahtunut, niin siinä oli pohjana eriävä mielipide, niin kuin muistamme. Kun tuota keskustelua kuunteli ja asiaan joutui paneutumaan, niin kylähän näitä päätöksiä sitten jatkossa ylempää tulevien ohjeitten mukaan tehdään.

Tässä on paljon tänään ja ennenkin korostettu keskusteluroolia, mikä tähän asiaan jää pankkivaltuustolle ja vähän muillekin elimille, joita tähän kuvioon yritetään vertailla. Tietysti voimme miettiä, että jos on kaksi ovea, kaksi vaihtoehtoa, toisen oven takana keskustellaan ja toisen oven takana päätetään, niin tuskin tässäkään salissa tai salin ulkopuolellakaan on montakaan, joilla on vaikeuksia valita, kumpaan huoneeseen mennään. Luultavasti mennään siihen, missä päätetään. Keskustelut jäävät sitten toissijaisiksi ja niitä voidaan tietysti käydä hyvinkin paljon, mutta päätökset tehdään jossakin muualla.

Kolmas näkökulma voisi olla perustuslakivaliokunta-näkökulma. En käy enää säätämisyjärjestyskysymykseen, sehän johtuu suoraan aukoteoriakysymyksestä ja siitä on aikanaan äänestykset perustuslakivaliokunnassa tehty jo edellisellä vaalikaudella. Nyt näitä johtopäätöksiä sieltä sitten pikkuhiljaa näihin asioihin hilau-

tuu. Siitä voisi puhua paljonkin, mutta on varmaan syytä jättää tämä toimivalta perustuslakivaliokunnan puolelle.

Haluan kuitenkin todeta niin kuin monetkin puhujat edellä ja niin kuin myös edustajamme talousvaliokunnassa eriävissä mielipiteessään toteaa niitä huomioita, joita perustuslakivaliokunta kaikella painavuudella tästä asiasta antoi. Nehän eivät olleet omaksutun tulkinnan mukaan sääntämisyjärjestyskysymyksiä, mutta ne olivat kuitenkin painavia huomautuksia.

Nyt olen havainnut, että ryhmänjohtajien puolella, pankkivaltuutettujen puolella jne. on ollut harrastusta siihen asiaan, että pitää tarvittaessa ryhtyä lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin eduskunnan aseman turvaamiseksi niin, että Suomen Pankki toimii edelleen eduskunnan hoidossa myös toimintojaan organisoivan Euroopan keskuspankkijärjestelmän aikana. Tuo käyty keskustelu, jota lehdistäkin voimme tietysti näin oppositiosta käsin seurata, osoittaa, että kysymys on olennaisesta asiasta. Vähän ehkä aralla tunnolla, jos näin voisi sanoa, hallitusryhmät ovat tätä asiaa viemässä eteenpäin.

Yhdyn kyllä talousvaliokunnan puheenjohtajan ed. Hämäläisen mielipiteeseen siinä, että kyllä nämä ovat talousvaliokunnan asioita ensisijaisesti. Jos nyt täällä tämän asian kanssa ikään kuin tämä problematiikka ohitetaan sillä ja sanotaan, että suuri valiokunta sitten tekee aikanaan hyvän mietinnön ja kiinnittää huomiota, tarroja, tähän asiaan, ja sitten hyvä hallitus joskus myös kiinnittää huomiota ja antaa uusia esityksiä sen jälkeen, kun Emi ja koko Euroopan tasoinen järjestelmä on jo tutkinut meidät ja todennut, että kyllähän tämä nyt vain passaa, että näillä kuvioilla, säännöillä nämä Emun kolmannen vaiheen kelpoisuudet kaikin puolin täyttyvät, niin kyllä minä tavattomasti ihmettelen ja epäilen sitä, saammeko me tähän saliin sellaista uutta esitystä hallitukselta, jossa sitten, yllätys yllätys, presidentille ja valtioneuvostolle nyt fiksattavaa, niin kuin se tähänkin asti on ollut, mutta erilaisessa talous- ja poliittisessa tilanteessa presidentillä ja valtioneuvostolla olevaa valtaa sitten palautettaisiin jonnekin pankkivaltuutetuille. Hyvin vaikea tällaista kuvitelmaa on elättää, että kyllä nämä ponnet ovat aina ponsia ja puheet puheita. Tiukat lakipykälät näissä asioissa ratkaisevat.

Arvoisa herra puhemies! Sitten se realiteettinen näkökulma. Jos Suomi liittyy Emuun ja kun liittyy, näin kai voi arvioida tulevia tilanteita, miten me selviämme sitten Emun kolmannessa

vaiheessa tämän Suomen Pankki -lain kanssa? Sehän oikeastaan on sitten peruskysymys kuitenkin, kun kaikki nämä edellä todetut on havaittu jo todettu, että junat menivät ja päätökset tehtiin ja tähän jouduttiin. Meidän ryhmämme yksimielisen kannan mukaan tätä päätöstä ei pitäisi tehdä, koska ei pitäisi tässä vaiheessa rynnätä Emun kolmanteen vaiheeseen. Mutta miten tämän lain kanssa sitten pärjätään siellä Emun kolmannessa vaiheessa?

Sanoisin, että vähän sellainen tytinä jää, niin kuin jo oikeastaan on tullut sanottua. Joitakin toimenpiteitä sitten hoidetaan, joitakin asioita päätetään, joitakin asioita hallinnoidaan. Mutta kyllä koko päätösvalta kuitenkin suurimmalta osaltaan menee, itse asiassa täysin, mutta Ecofin tietysti on tässä kuviossa mukana ja jotakin ohjastaa politiikan kautta jne.

Kyllä me tänään sillä tavalla surullista päätöstä olemme tekemässä. Suomen Pankin historia tällä päätöksellä, ja sitten, kun aikanaan Emupäätöksen edessä olemme, olennaisella, ratkaisevalla tavalla muuttuu. Valta siirtyy Euroopan keskuspankille, ja myöskin se toinen kysymys: ei siirry vain ikään kuin entisen tai nykyisen Suomen Pankin kaltaiselle järjestelmälle Euroopassa, vaan sellaiseen, jossa sitten poliittinen side, ainakin määräysten antaminen, miten tuo sanonta sitten englannin kielestä unionin sopimuksesta käännetäänkin, mutta ainakin tällaisten selvien määräysten antaminen aivan selvästi katkeaa.

Arvoisa herra puhemies! Tulen tänään muiden joukossa äänestämään tämän lain hyväksymistä vastaan eli hylkäämisen puolesta.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluaisin onnitella talousvaliokuntaa siitä, että se varsin ripeässä aikataulussa on pystynyt tekemään hyvin tasapainoisen mietinnön, joka sopii hyvin eduskunnan päätöksenteon pohjaksi.

Täällä keskustelussa on erityisesti ed. I. Kannerla pohtinut kysymystä Suomen Pankki -lain ympäriltä siitä näkökulmasta, että pankkivaltuustolla on ollut jokin valta ja että tämä ehdotus merkitsee sen menetystä ja nyt pitäisi pohtia, miten asia kompensoitaisiin. Tämähän tekee suurta vääryyttä koko EU-liittymissopimukseen perustuvalle lainsäädäntötyölle, joka eduskunnassa on hyväksytty aikaisemmin, ja tietysti tekee myös suurta vääryyttä Maastrichtin sopimukselle, jonka Suomikin on muiden maiden mukana hyväksynyt liittyessään EU:n jäseneksi.

Tuolloinhan perustuslakivaliokunnankin näkemyksen mukaan asia oli tietysti päivänselvä.

EU:n liittymissopimus, joka käsiteltiin supistetuissa sääntämisyjärjestyksessä, merkitsi totta kai sitä, että myös Suomen Pankki Emun kolmannessa vaiheessa tulee olemaan Euroopan keskuspankkijärjestelmän osa, mikä merkitsee sitä, että kyseinen asia on ristiriidassa hallitusmuodon kanssa. Mutta kun kerran liittymissopimus on supistetussa sääntämisyjärjestyksessä hyväksytty, niin silloin on jo itse asiassa hoidettu se ongelma, josta ed. Kanerva puhui: valta — menetys-kompensaatio.

Sitä vastoin on mielestäni olennaista miettiä ja keskustella siitä, miten rahapolitiikasta voidaan huolehtia myös pienessä kansantaloudessa, kuten Suomessa, Euroopan keskuspankin sinänsä vastatessa unionitasolla rahapolitiittisen keskustelun käymisestä. Mutta mielestäni asia ei ole suinkaan sellainen, että pankkivaltuusto on yhtä kuin eduskunta. On mielestäni aivan perusteltua, että tässä ehdotuksessa, joka eduskunnan päätettävänä on, on lähdetty lähestymään asiaa myös niin, että eduskunnalla kollektiivina on mahdollisuus käydä keskustelua rahapolitiikasta, sen tavoitteista ja ylipäättensä ulottuvuuksista kansantalouden eri toimintaloikiin.

Pankkivaltuuston aseman ei tässä ehdotuksessa muutu. Pankkivaltuusto tulee olemaan edelleen Suomen Pankin toimielin. Sen vuoksi onkin erikoista ajatella, että eduskunnan intressit hoidettaisiin pelkästään Suomen Pankin toimielimen kautta. Näin ollen voi sanoa, että se keskusteluyhteys, joka rahapolitiikassa riippumattoman keskuspankin oloissa — joka on Suomen pitkä traditio kansallisestikin — ei voi olla kuin mitään muuta kuin keskustelua päämääristä, on tullut tässä esityksessä tavattoman hyvin hoidetuksi.

Pidän perustuslakivaliokunnan lähestymistapaa hiukan erikoisena. Mielestäni valiokuntien työnjaon mukaisesti on ilmiselvästi asia niin, että perustuslakivaliokunta katsoo lakien sääntämisyjärjestyskysymykset ja jos katsoo, että jotain muutoksia on tehtävä, niin kirjoittaa selvästi edellytykset, jotka tietysti sitovat erityisvaliokuntia. Mutta erikoisvaliokunnat ratkaisevat tämän työnjaon mukaisesti lain yksityiskohtiin liittyvät kysymykset ja vastaavat tietysti siitä, että lailla tavoitellaan sitä, miksi se on aiottu säätää.

Siksi kummastelen suuresti perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan aiemmin käyttämää lyhyttä vastauspuheenvuoroa, jossa hän sanoi, että perustuslakivaliokunta edellyttäisi sitä, että kansanvaltaisuutta pitäisi lisätä siten, että johtokunnan jäsenten nimittäminen ollessamme Euroo-

pan keskuspankkijärjestelmässä siirrettäisiin pankkivaltuustolle. Perustuslakivaliokunta on ihmeellistä kyllä tällaisen asian sisällyttänyt tähänkin lausuntoonsa, vaikka se ei sille kuulu, mutta ei ainakaan edellytysmuodossa, ainoastaan näkemyksenä, joka asianomaisen valiokunnan eli siis talousvaliokunnan on täytynyt arvioida ja punnita. Kun se on päätenyt varsin perustelluista syistä, jotka ovat hyvin kiistattomia siihen, että näin ei tarvitse menetellä, asia on sitä myöten selvä.

Ylipäättänäänkin mielestäni tämä huomautus herättää kysymysmerkkejä siitäkin syystä, että kun perustuslakivaliokunta parhaillaan on laajan hallitusmuodon uudistamishankkeen parissa, niin tietysti toivoisi, että ne linjaukset, joita valiokunta yksittäisiin asioihin kansanvaltaisuudesta ja nimityspolitiikasta mainitsee, olisivat jossakin linjassa niiden pyrkimysten kanssa, joilla hallitusmuotoa on ryhdytty uudistamaan. Ainakaan itse en katso, että tällainen näkemys, jonka perustuslakivaliokunta on lausuntoonsa käsityksensä sisällyttänyt, vastaisi nimityspolitiikan linjauksia.

Kokonaan erikseen on kysymys siitä, miten Emu-oloissa voidaan huolehtia siitä, että rahapolitiikasta voidaan myös EU:n eri toimielinten kesken ja kansallisestikin keskustella. Euroopan keskuspankin keskeiseksi tehtäväksi on asetettu hintavakaus. Itse kokisin, että keskustelu siitä, miten niin kutsuttua demokratiavajetta rahapolitiittisessa päätöksentekovaiheessa tulisi vahvistaa, on ennen kaikkea keskustelua siitä, että vakaussopimuksen rinnalla tulisi vahvasti olla kysymys myös kasvun turvaamisesta. Näkisin, että keskuspankin tehtävä on osallistua paitsi hintavakauden kautta toimivan yhteisen valuutan turvaamiseen, niin myös vakauden kannalta toisen jalan eli kasvun ja kasvupolitiikan tukemiseen.

Tässähän on erilaisia vaihtoehtoja, joita varmasti tullaan miettimään ja pohtimaan unionitasolla. Suomessa tämä voidaan kansallisesti valan mainiosti hoitaa siten, että hyvästä keskusteluyhteydestä kansantalouden eri osapuolien kesken huolehditaan modifioimalla talousneuvoston kokoonpanoa sellaiseksi, että se voi näitä eväitä, linjauksia ja pohdintoja suorittaa. Saman tyyppinen järjestely on toki mahdollinen ja suoraan toivottava myös unionitasolla. Mutta ei siihen nyt pidä sotkea mitään sellaista, joka vaarantaisi koko yhteisen valuutan peruskysymyksen, keskuspankin riippumattoman ja itsenäisen toiminnan ja hintavakauden ylläpitämisen.

Ed. Johannes Koskinen: Arvoisa puhemies! Keskustelun alussa edustajat Pekkarinen, Elo ym. totesivat, että rahapolitiikasta nykytilanteeseen verrattuna ei jää hyppysellisen vertaa Suomessa ja varsinkaan pankkivaltuustolle päätettäväksi. Tässä on ilmeinen väärinkäsitys. Eilinen korkojen nostohan osoitti sen, kuinka vähän jo nykytilanteessa pankkivaltuustolla on ollut valtaa markkinakorkoihin. Tämä tilannehan muuttui liukuvasti jo viime vuosikymmenen lopulla. Erityisesti 90-luvun alkupuolellahan tämä keskeisesti siirtyi. Peruskoron merkitys on supistunut jo huomattavasti aiemmin kuin pankkilainsäädännön muutoksia tehtiin.

Tämänpäiväinen Helsingin Sanomat kertoi, että pankkivaltuuston johto yritti muuttaa Suomen Pankin johtajien nimitystapaa. Siinä on nimeni turhaan lausuttu. Pankkivaltuusto on yksimielisesti esittänyt muutosehdotuksia hallituksen esitykseen, mutta nehan on täällä käsitelty normaalissa prosessissa, eikä ponnella olisi tietysti sellaiseen pystyttykään, sehän olisi ollut vain toimeksianto. Kokoomuksen puolelta taas ed. I. Kanerva on tuonut esille, että olisi tällainen seurantapöytä tähän kytketty, mutta minusta selainen ei ole tarpeen. Automaattista pitää olla, että katsotaan, miten tämä järjestelmä muotoutuu koko Euroopan tasolla ja jäsenmaissa ja haetaan sitten ne parhaat kansalliset periaatteet myös Suomessa noudatettaviksi.

Hallitusmuodon 72 § säilyy ja siinä sanotaan, että Suomen Pankki toimii eduskunnan takuulla ja hoidossa. Tähän liittyy se perustuslakivaliokunnan lausuma, että pitää sitten miettiä, miten tämä kansallinen perustuslaillinen toimeksianto toteutuu mahdollisimman hyvin uudessa Euroopan keskuspankkijärjestelmän tilanteessa. Tässä on vain esimerkkinä heitetty se, onko tarpeen nimitysvaltaa muuttaa. Henkilökohtaisesti katson, että se riittää, että nimitykset ovat toteutuneet eduskunnan pankkivaltuuston esitysten mukaisesti. Tavallaan sitä kautta toteutuu kansanvaltaista kontrollia Suomen Pankin johtoon myös tässä uuden lainsäädännön tilanteessa.

Keskustelu rahapolitiikasta vaatii uusia väyliä ja uusia raportointitapoja. Sitä koskeva työ täytyy tämän vuoden aikana viedä päätökseen.

Ed. Kaarilahti: Arvoisa puhemies! Ensin muutama sana perustuslakivaliokunnan lausunnosta säätämisyjärjestyksestä. Olen aivan samaa mieltä, kuten lausunnossa todetaan, että säätämisyjärjestys on päätetty aikoinaan EU-liit-

tymissopimuksen voimaansaattamislain yhteydessä, joka säädettiin, kuten täällä on esille tuotu, supistetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Tuolloin kuitenkin ei kumottu rahalakia, joka nyt tässä yhteydessä kumotaan. Myös haluan huomauttaa, että valtiosääntöasiantuntijoihin, heidän lausuntoihinsa, perustuu valiokunnan käsitys.

Haluan korostaa myös tästä lausunnosta sitä, että selvästi valiokunta toteaa: "Erikseen on rahallain kumoamisen ja pankkivaltuustolta sen myötä katoavan rahapoliittisen toimivallan takia arvioitava vielä sitä, missä määrin voimaansaattamislain säätäminen saattoi merkitä euroalueeseen osallistumisen aikana ajankohtaistuvaa poikkeusta myös siitä perustuslain vaatimuksesta, että Suomen Pankki toimii eduskunnan hoidossa." Tähän perustuu perustuslakivaliokunnan puheenjohtajankin ja ed. I. Kanervan vaatimus seurata sitä, että kuinka hyvin tämä "hoidossa" toteutuu nyt annettavan lakiesityksen jälkeen.

Vielä haluan todeta lausunnostamme sen, mikä todetaan sivulla 5, että "Ekipj:n piirissä käsiteltävien asioiden osalta esityksessä ei ole varattu pankkivaltuustolle minkäänlaista aktiivista roolia". Valiokunnan käsityksen mukaan tätä asiaa tehostavia järjestelyjä pitäisi vielä selvittää. Vaikka tämä ei ole ponnassa, niin aikaisemmin perustuslakivaliokunnan lausunnot on otettu huomioon kutakuinkin sanasta sanaan erikoisvaliokuntien mietinnöissä.

Sitten muutama sana tästä esityksestä.

Tämän talven aikana julkisuudessa olleiden tietojen mukaan muun muassa Euroopan parlamentissa on pohdittu Ekipj:n demokraattista valvontaa ja kontrollia ja mahdollisuutta muun muassa Suomen pankkivaltuuston tyyppisen toimielimen aikaansaamiseksi Euroopan parlamenttiin. Se on aika mielenkiintoinen tilanne, kun samanaikaisesti me pyrimme kaikista poliittisista vaikuttamisesta ja ennen kaikkea demokraattisesta kontrollista luopumaan kymppien opilaina.

Rahapolitiikka ei ole, vaikka siitä päätetään riippumattomana ja itsenäisenä, irrallinen saareke yhteiskunnassa. Se ei ole ulkona finanssipoliitiikasta eikä saa olla. Muun muassa Yhdysvalloissa, johon ministeri Skinnarikin puheenvuorossaan viittasi, senaatissa toimii pankkivaltuuston tyyppinen kontrolloiva elin.

Nöyryyttä tämän lain valmistelussa, kuten täällä on todettu, kuvaa myös se, että lain valmistelun ja eduskuntakäsittelyn aikana on pyydetty

Emiltä selvityksiä, ovatko tulevat muotoilut Emiä tyydyttäviä ja sen hyväksyttävissä.

Kuten täällä jo aiemmin todettiin, myös hallituksen esityksen perusteluissa kuvataan tätä nöyryyttä muun muassa pankkivaltuuston toimivallan osalta sanomalla, että tämä ei estä keskustelua ja vuorovaikutusta pankkivaltuuston ja sitä kautta eduskunnan välillä. Mielestäni tulevan Ekp:n on oltava jonkinlaisessa demokraattisessa kontrollissa ja tämä demokraattinen valvonta ja vastuu ei tee tyhjäksi pankin itsenäisyyttä ja riippumattomuutta.

Ed. Sasi kuvasi minusta osuvasti, mihin suuntaan mahdollisesti tulevan Ekp:n pääjohtajan roolia pitäisi kehittää.

Täällä on selkeästi tullut esille se, että tarvitaan kansallista keskustelua. Sitä ei ole kukaan puheenvuorossaan kiistänyt. On käytävä keskustelua siitä, miten Ekp:n rahapolitiikkaa hoidetaan ja miten se tulevaisuudessa myös käytännössä vaikuttaa ennen kaikkea suomalaiseen finanssipolitiikkaan ja meidän yhteiskuntaelämäämme. Ennen kaikkea sen vaikutuksia on myös pystyttävä arvioimaan tämän vuoropuhelun kautta, ja ennen kaikkea pankin johdon, myös Suomen Pankin johdon, on pystyttävä pitämään yhteyttä ja aitoa vuoropuhelua eduskunnan kanssa, jotta se säilyy arkitodellisuudessa ja reaalityudessa.

Eduskunnan pankkivaltuuston tehtäväluettelosta, haluan vielä toistaa, puuttuu selkeä määräys siitä, että sillä olisi erityinen velvoite — nyt se on mahdollisuus, mutta pitäisi olla velvoite — seurata eduskunnan nimissä juuri Ekp:n toimintaa ja raportoida tästä.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi täällä on puhuttu Suomen markan symbolisesta arvosta itsenäiselle valtiolle. Nuorelle syntyvälle valtiolle itsenäinen valuutta ja rahayksikkö lienee hyvinkin merkittävä symboli. Haluan kysyä lopuksi vielä, kuinka itsenäinen Suomi aikoinaan 70-luvulla oli poliittisesti. Markan arvoa on heiluttanut enemmänkin vientiteollisuus palkansaajien kustannuksella. Tärkeintä suomalaiselle perheelle ja kansalaiselle on ei rahayksikön nimi vaan se, mitä sillä saa ja kuinka paljon.

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Yritän tässä puheenvuorossa keskittyä vain asian ytimeen siten kuin sen näen. Väitän, että rahapolitiikan tarkoitus on vakaa valuutta. Kysymys on siitä, miten vakaa valuutta saavutetaan. Lukuisissa opposition puheenvuoroissa on maalailtu kauhukuvia siitä, miten Suomi menettää itsenäis-

syytensä luopuessaan markasta ja Suomen Pankin muuttuessa Euroopan keskuspankin osaksi. Erityisesti on pahoiteltu sitä, että rahapolitiikka siirtyy itsenäiselle Euroopan keskuspankille ja pysyvästi suomalaisen kansanvallan ulottumatomiin.

Nähdäänkö tässä asiassa metsää puilta vai pettääkö oppositio sekä itseään että äänestäjiään? Uskooko oppositio todella omiin väitteisiinsä? Jopa sosialidemokraattien ed. Mikko Elo kauhisteli sitä, että Suomen Pankilla ei ole enää mahdollisuutta vaikuttaa rahapolitiikkaan. Näinhän pääasiassa tulee olemaan, mutta onko tästä haittaa? Onko suomalaisten vaikuttaminen rahapolitiikkaan itsetarkoitus? Kuinka paljon suomalaiset ovat tosiasiallisesti viime aikoina rahamarkkinoiden vapauduttua voineet vakiuttaa rahapolitiikkaan? Eikö rahapolitiikkaan vaikuttamisen idea ole vakaa valuutta ja kestävä talous?

Juuri tämä on Euroopan keskuspankkijärjestelmän lähtökohta ja päätarkoitus. Olen vakuutunut, että Suomi saa pitkällä tähtäimellä kestävämmän valuutan ja sen myötä vakaamman talouden, kun Suomi kuuluu euroalueeseen. Luopuessamme saamme eli luopuessamme markastamme me itse asiassa saamme enemmän: markkaakin vahvemman valuutan. (Ed. Aittoniemi: Mihin puskurirahastoja tarvitaan?) — Tietysti, ed. Aittoniemi, viime kädessä kysymys on uskosta ja uskottelusta, että Suomen markka valuuttana ja Suomen Pankki itsenäisenä olisi parempi ratkaisu Suomelle kuin Euroopan keskuspankki ja yhteinen eurovaluutta.

Maailmanmarkkinoilla euro tulee kilpailemaan dollarin kanssa maksuvälineenä. Se tulee luomaan vakautta eurooppalaiseen talouteen. Jos Suomi jäisi euroalueen ulkopuolelle ja pitäytyisi omassa markassaan, me emme pärjäisi dollarille sen paremmin kun eurollekaan.

Kumpi on tärkeämpää, kansanvaltaisesti päättää rahapolitiikasta vai päättää sillä tavalla rahapolitiikasta, että saadaan pitkällä tähtäimellä vakaa valuutta ja kestävä talous? Rahapolitiikassa kansanvalta ei ole itsetarkoitus vaan väline ihmisten hyvinvoinnin luomiseksi. Tässä tapauksessa kansanvalta tekee tilaa, jotta vakaa valuutta ja kestävä talous toteutuisi.

Arvoisa puhemies! Hyväksyn hallituksen esityksen.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Totean lyhyesti, että kannatan oman ryhmäni valiokuntaedustajan tavoin esitykseen liittyvien lakiehdotusten hylkäämistä.

Itselleni tämä kysymys on varsin periaatteellinen. Kansallisen rahapolitiikan perusteita muutetaan tämän esityksen myötä oleellisesti. Rahapolitiikka siirretään pois demokratian ulottuvilta, ja kansallisista tarpeista nousevalle rahapolitiikalle ei tule jatkossa enää jäämään valtuuksia.

Täällä on monessa puheenvuorossa esitetty toiveita siitä, miten Euroopan keskuspankin toiminta saataisiin demokraattiseen valvontaan, mutta nämä jäävät tässä vaiheessa pelkiksi katteettomiksi haaveiksi. Tosin edellinen puhuja ei kuulunut tähän joukkoon. Hän ei nähnyt demokraattista valvontaa ilmeisesti mitenkään oleellisena kysymyksenä.

Vuosi sitten perustuslakivaliokunta totesi kantanaan, että rahalaki on käsiteltävä perustuslain säätämisjärjestyksessä. Ihmettelen kyllä, mikä on muuttanut tilanteen niin oleellisesti, että rahalain kumoaminen voidaan nyt viedä läpi yksinkertaisessa säätämisjärjestyksessä.

Ed. Laitinen: Arvoisa herra puhemies! Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaan jokaisen jäsenvaltion on huolehdittava siitä, että kansallinen lainsäädäntö ja kansallisen keskuspankin perussääntö ovat sopusoinnussa perustamissopimuksen ja Euroopan keskuspankin Ekp:n perussäännön kanssa, kun Euroopan keskuspankkijärjestelmä Ekpj muodostetaan. Ekpj on tarkoitus perustaa touko — kesäkuun vaihteessa tänä vuonna. Tämän vuoksi hallitus esittää muutettavaksi lakia Suomen Pankista, rahalakia ja valuuttalakia Suomen mahdollisen euroalueeseen liittymisen vuoksi — tai ei mahdollisen, sillä varmasti liittymispäätös täällä tehdään.

Suomen Pankki siirtyisi lainmuutoksen myötä osaksi perustettavaa Euroopan keskuspankkijärjestelmää. Suomen Pankin tai sen toimielimen jäsen ei saisi Ekpj:n tehtäviä hoitaessaan pyytää tai ottaa vastaan kansalliselta taholta toimintaansa koskevia määräyksiä. Suomen Pankin ensisijaisena tavoitteena olisi Ekp:n määrittelemän rahapolitiikan eli käytännössä hintatason vakauden ylläpitäminen sekä muiden talouspoliittisten tavoitteiden saavuttamisen tukeminen. Näinhän on käytännössä ollut jo nyt eikä muutos tule siten aiheuttamaan sanottavaa muutosta käytännön rahapolitiikan tasolle. Lisäksi Suomen Pankki huolehtisi niin kuin ennenkin rahahuollosta ja setelien liikkeeseen laskemisesta, valuuttavarannon hallussapidosta ja hoidosta sekä maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta.

Euroopan keskuspankkijärjestelmän toiminnallinen itsenäisyys ei estä keskustelua eri yhteiskunnallisten tahojen eli hallituksen tai muiden valtiollisten elinten kanssa. Näiden näkökohtien esille tuominen on mielestäni erityisen tärkeää.

Julkisuudessa on esitetty, että talousneuvosto voisi olla tällainen foorumi. Näin varmasti on, mutta sen koostumusta täytyisi ensin mielestäni muuttaa, koska nykyisin työnantajilla on talousneuvostossa yliedustus. Koska talousneuvosto on aikanaan perustettu tämän kaltaista tehtävää varten ja sen muut tehtävät ovat nykyisin vähentyneet, tuntuisi aika luonnolliselta laajentaa sen tehtäviä muun muassa rahapolitiikan alueella. Uutta elintä ei tähän tarkoitukseen mielestäni kyllä kannata perustaa.

Pankkivaltuustoon kuuluisi edelleen eduskunnan valitsemana yhdeksän pankkivaltuutettua, joiden tehtävät pysyvät pääosin ennallaan, mutta asema vahvistuu. Pankkivaltuusto antaisi perinteisen vuosittaisen kertomuksen lisäksi tarvittaessa kertomuksia eduskunnalle noudatetusta rahapolitiikasta ja muusta pankin toiminnasta. Ekpj:n toteutumisen jälkeen pankkivaltuuston toiminta rajoittuu Suomen Pankin kansalliseen valvontaan ja sisäiseen hallintoon. Rahapolitiikan Ekpj:lle siirtymisen ja kansallisten keskuspankkien riippumattomuuden vuoksi pankkivaltuuston asemaa halutaan vahvistaa lisäämällä valtuuston mahdollisuuksia saada ja välittää eduskunnalle tietoja rahapolitiikasta sekä keskuspankin muusta toiminnasta. Näin edellytti myös talousvaliokunta viime vuoden keväällä. Tämä on mielestäni erittäin hyvä täsmennys ja lisää rahapolitiikan yleistä uskottavuutta.

Arvoisa puhemies! Suomen Pankkia koskevan lain muuttaminen ei käytännössä muuta paljon rahapolitiikan harjoittamista koskevaa päätöksentekoa, koska jo nyt Suomen Pankki on joutunut mitoittamaan toimet pitkälti kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden kehityksen mukaan. Muodollisesti nyt menetetään suomalaisten käsissä ollut devalvointimahdollisuus. Asiallisesti se menetettiin jo rahoitusmarkkinoiden vapautumisen myötä.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Pitkässä pelissä kun taaksepäin katsotaan oravanahka-ajasta, kruunu- ja ruplakaudesta markkaan, tässä on tapahtunut muutoksia monella tavalla maksuvälineiden ja rahapolitiikan suhteen — tai voiko sitä oravannahkaa rahaksi kutsua, mutta maksuvälineeksi kuitenkin. Siinä mielessä tärkeintä jatkoa ajatellen on se, mitä sillä

valuutalla saa, millä tavalla ja missä arvossa raha kytketään eurooppalaiseen valuuttaan. Minulle ainakaan isoa symbolista arvoa ei sillä ole muuta kuin että oman leipäni saan kaupasta, kahvipakettini, mitä nyt tarvitsen. Siinä mielessä jotenkin tuntuu hullulta, vaikka tosin tässä salissahan asiasta kuuluu puhua, että me tässä toisillemme vakuuttelimme ihanouksia. Kukaan ei tässä varmasti kantojaan käännä. Jokainen on varmasti jo iskenyt kantansa lukkoon tätä ennen.

Toivon, että käydään päätöksentekoon, ennen kuin ilta pimenee.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen totesi aiemmin, että eduskunnan perustuslakivaliokunta ilmaisi tyytyväisyytensä siitä, että sillä on nyt laajemmat mahdollisuudet vaikuttaa ja keskustella rahapolitiikasta. Tämä oli hieman lavea tulkinta. Perustuslakivaliokunta ainoastaan yritti etsiä (Ed. Hämäläinen: Puhuin talousvaliokunnasta!) joitakin keinoja, millä kansanvaltainen päätöksenteko ja kansanvaltainen vastuunalaisuus tulisi rahapoliittiseen päätöksentekoon mukaan.

Minä toivon, että tulevaisuudessakin Suomen hallitukset pyrkisivät vakavasti siihen, että Euroopan keskuspankkijärjestelmän osalta luotaisiin paremmat edellytykset kansanvaltaiselle vastuunalaisuudelle. Sitä ei nyt ole eikä tämä laki millään tavalla korosta esimerkiksi kansanvaltaista vastuunalaisuutta Suomessa. Ed. Hämäläinen korosti omassa puheenvuorossaan, että tämä takaisi sen, mutta olen eri mieltä.

Lopuksi haluan todeta, arvoisa puhemies, että minusta olisi ollut paikallaan ja myös legitimiisyyden kannalta oikein, että hallitus olisi antanut markkaa koskevan hallitusmuodon muutosesityksen tänne aivan samalla periaatteella kuin tämän Suomen Pankkiakin koskevan lain, ehdolla, että Emu syntyy. Ei ole minusta niin itsestäänselvää, että markkaa koskevan lakipykälän poistuminen hallitusmuodosta voisi tapahtua niin kuin hallitus nyt esittää. Minusta ei ole laillisuuden näkökulmasta ollenkaan hyvä ratkaisu, että pykälä vain sieltä pyyhittään pois. Oikea menettely olisi ollut se, että hallitus olisi antanut esityksen ja eduskunta olisi siitä keskustellut ja päättänyt. Se olisi astunut voimaan sitten, jos ja kun Emu toteutuu.

Ed. Pulliainen : Arvoisa puhemies! Jos Emun kolmas vaihe todella lähiaikoina toteutuu, jos Suomi päättää liittyä siihen mukaan ja jos Suomi hyväksytään tämän päätöksen mukaisesti

Emun kolmannen vaiheen ensimmäiseen ryhmään, silloin tämä lainsäädännöllinen muutos on paikallaan. Ei voida ajatella, että on kahdenlaisista roolia Suomen Pankilla, sellainen, mikä sillä näyttäisi tällä hetkellä olevan, ja sellainen, jossa Ekp:llä on se asema, mikä sillä yhtenäisvaluuttajärjestelmässä pitää olla. Silloin kun näin asianlaita on, ratkaisevaa on se, mitä Suomi päättää Emun kolmanteen vaiheeseen liittymisestä joskus huhtikuun puolella. Tässä katsannossa en katso olevan perusteltua vastustaa tätä teknistä muutosta, joka toteutuu käytännössä vain siinä tapauksessa, että Suomi Emun kolmanteen vaiheeseen liittyy. Siis kaksinkertainen vastustusstrategia ei ole viisas.

Toisaalta totean tästä keskustelusta, että mitä enemmän täällä käytetään sellaisia puheenvuoroja kuin esimerkiksi ed. M. Pohjolan ja ed. Kaarilahdenkin puheenvuorot äsken, jotka ovat julkaisellisia tällaisesta asiasta, sitä voimakkaammin minä vastustan Emun kolmanteen vaiheeseen liittymistä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tosiasia on, että olemme EU:n jäsen. Olemme myös hyväksyneet Maastrichtin sopimuksen, jonka mukaan menemme Emuun ja sitoudumme Euroopan keskuspankkijärjestelmään. Suomen Pankista tulee osa Euroopan keskuspankkijärjestelmää ja Euroopan keskuspankin ensisijainen tavoite tulee olemaan hintavakauden ylläpitäminen. Näin ollen Euroopan keskuspankista tulee Emussa keskeinen vaikuttaja. Siitä tulee melkoinen valtakeskittymä. Keskuspankki päättää tulevaisuudessa Euroopassa harjoitettavasta rahapolitiikasta, ja tällöinhän yksittäinen valtio menettää rahapoliittista itsenäisyyttään.

Yleisesti on katsottu, että keskuspankin tulee olla mahdollisimman itsenäinen. Silloin se parhaiten turvaa talouden ja valuutan vakauden. Monet tieteelliset tutkimukset vahvistavat selkeän yhteyden itsenäisen keskuspankkipolitiikan ja vakaan rahanarvon välillä. Jossakin määrin herättää epäilyksiä kuitenkin, että näin valtava rahapolitiikan valta annetaan Keskuspankille, ja tällöin on selvää, että yhteisvaluutta-alueen jäsenmaiden hallituksilla, valtiovarainministerillä ja keskuspankeilla tulee olla vuorovaikutus. Keskuspankin jälkikäteishallinnon tulee olla tehokasta, sillä keskuspankinkin on tunnettava yhteiskunnallinen vastuunsa. Käytännössä ei keskuspankki voi toimia eristyksissä ympäröivästä yhteiskunnasta, ja vuoropuhelua tarvitaan.

Demokratiavajeeseen tarjotaan yleisesti ja myös talousvaliokunnan mietinnössä avoimuutta ja sitä, että keskuspankin rahapoliittiset ratkaisut perustellaan yleisesti julkisuuteen. Keinoiksi on annettu vain julkinen keskustelu.

Ihmetystä on herättänyt ristiriita talousvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan välillä, millä edellytyksellä tämä laki voidaan tavallisena lakina säätää. Talousvaliokunta on kävellyt mielestäni perustuslakivaliokunnan käsitysten yli, mutta toisaalta perustuslakivaliokunnan olisi pitänyt vaatimuksensa panna ponnen muotoon, jolloin ne olisivat tulleet paremmin hyväksytyiksi.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Koko kansanedustajaurani ajan olen pitänyt Suomen eduskunnan perustuslakivaliokuntaa poliittisena instrumenttina, joka tulkitsee lakeja kulloinkin voimassa olevien poliittisten suhdanteiden mukaan ja niiden määräyksestä. Niin on nähty tässäkin tapauksessa. Kaksi erilaista päätöstä asiasta ilman mitään perusteita. Mitään arvoa en anna niille päätöksille.

Minun viimeinen toivoni tässä kansallisessa hulluudessa on siinä, että Saksan perustuslakituomioistuin aikanaan tekee päätöksen, joka lopettaa tämän Emu-hulluuden, eli päästään kaikkein tärkeimmästä asiasta (Ed. Elo: Se on myöhäistä nyt!) — Niin, saattaa olla tietysti näinkin.

Herra puhemies! Täällä joku kansanedustaja vitsaili, en sano nimeltä, ja totesi suunnilleen tähän tapaan: "Onko itsenäisyyden menettämisestä haittaa?" En minä tiedä, onko siitä haittaa, mutta itsenäisyys on itseisarvo eikä sitä voida punnita haittoilla. Haitat tullaan näkemään lähivuosien aikana tämän itseisarvon menettämisen lisäksi suomalaisessa yhteiskunnassa kaikkine puskurirahastoineen.

Ed. Tiusanen: Herra puhemies! Olen samaa mieltä, kun oli ed. Pulliainen, että hallituksen esitys on hyvin pitkälle tekninen, ja näin ollen itsekkään en katso aiheelliseksi vastustaa tätä hallituksen esitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kääriäinen ed. Puhjon kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Alho, Anttila U., Bryggare, Elo, Filatov, Haatainen, Halonen, Hassi, Helle, Holopainen, Huotari, Häkämies, Hämäläinen, Ihmäki, Immonen, Jaakonsaari, Jansson, Jurola, Kaarilahti, Kallio, Kanerva I., Kanerva S., Kantalainen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kekkonen, Knaapi, Kokkonen, Korhonen M., Koski V., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Krohn, Kukkonen J., Kuosmanen, Kurola, Lاهtela, Laine, Laitinen, Lapintie, Lapiolahti, Lindén, Lipponen, Luhtanen, Löw, Markkula-Kivisilta, Mertjärvi, Mähönen, Ojala A., Ojala R., Olin, Partanen, Peltomo, Penttilä, Perho, Pietikäinen M., Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rimmi, Rosendahl, Saarnio, Siimes, Sjöblom, Skinnari, Soininvaara, Tahvanainen, Tarkka, Tiilikainen, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vartiainen, Viitamies, Viitanen, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Nissilä, Aula, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kankaanniemi, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Koski M., Kuoppa, Kääriäinen, Lindqvist, Myllyniemi, Mölsä, Pekkari, Pekkari, Puhjo, Rehula, Ryhänen, Räsänen, Saapunki, Saari, Smeds, Suhola, Takula, Tennilä, Vanhanen, Vehviläinen, Veteläinen, Vistbacka ja Väistö.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aho, Alaranta, Andersson C., Andersson J., Antvuori, Apukka, Aura, Backman, Biaudet, Brax, Bremer, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Heinonen, Hellberg, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Hyssälä, Isohokana-Asunmaa, Itälä, Juhantalo, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Karhunen, Karjula, Kemppainen, Kiljunen, Korhonen R., Korkea-osa, Korteniemi,

Koskinen H., Koskinen M., Kuisma, Laakso, Laaksonen, Lamminen, Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Leppänen P., Liikkanen, Lindroos, Lämssä, Malm, Manninen, Markkula M., Metsämäki, Mikkola, Mönkäre, Niinistö, Norrback, Nurmi, Nyby, Pesälä, Pietikäinen S., Rajamäki, Ranta-Muotio, Rantanen, Rask, Rauramo, Rehn, Rinne, Roos, Saarinen, Sasi, Savela, Taina, Tiuri, Vehkaoja, Vihriälä, Viljamaa, Virtanen, Vuorensola ja Wideroos.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 33 ei-ääntä; poissa 78. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio